

İSTANBUL BİLİM ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Psikoloji Anabilim Dalı

Uygulamalı Psikoloji Yüksek Lisans Programı

**TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİNE İLİŞKİN TUTUMLAR
İLE İLİŞKİ DOYUMU VE ROMANTİK İLİŞKİLERDE AKILCI
OLMAYAN İNANÇLAR ARASINDAKİ İLİŞKİLER**

Saadet Ecem Öcal Yüceol

Yüksek Lisans Tezi

İstanbul, 2016

TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİNE İLİŞKİN TUTUMLAR İLE İLİŞKİ
DOYUMU VE ROMANTİK İLİŞKİLERDE AKILCI OLMAYAN İNANÇLAR
ARASINDAKİ İLİŞKİLER

Saadet Ecem Öcal Yüceol

İstanbul Bilim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Psikoloji Anabilim Dalı
Uygulamalı Psikoloji Yüksek Lisans Programı

Tez Danışmanı
Yard. Doç. Dr. Ferda Şule Kaya

Yüksek Lisans Tezi

İstanbul, 2016

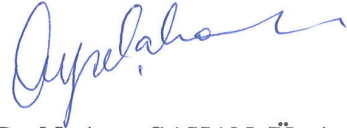
KABUL VE ONAY

Saadet Ecem ÖCAL YÜCEOL tarafından hazırlanan "Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumlar ile İlişki Doyumu ve Romantik İlişkilerde Akılcı Olmayan İnançlar Arasındaki İlişkiler" başlıklı bu çalışma, 22.06.2016 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Yrd. Doç. Dr. İrem ANLI (Başkan)

Yrd. Doç. Dr. Şule Ferda KAYA (Danışman)

Yrd. Doç. Dr. N. Ayşe ŞAHAN (Üye)

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Yrd. Doç. Dr. İrem ANLI

Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

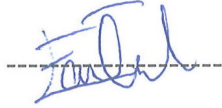
Hazırladığım tezin/raporun tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin/raporumun kağıt ve elektronik kopyalarının İstanbul Bilim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi bildiririm:

Tezimin / Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

Tezim / Raporum sadece İstanbul Bilim Üniversitesi'nden erişime açılabilir.

Tezimin / Raporumun ..... yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin / raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

23.06.2016

Saadet Ecem ÖCAL YÜCEOL

TEŞEKKÜR

Öncelikle tez sürecimin her aşamasında bana güler yüzü ve bilgisiyle destek olan, her ihtiyacım olduğunda çekinmeden ulaşabildiğim değerli hocam ve tez danışmanım Yard. Doç. Dr. Ferda Şule Kaya'ya; tez jürimde bulunan hocalarım Yard. Doç. Dr. Ayşe Şahan ve Yard. Doç. Dr. İrem Anlı'ya ve eğitim sürecindeki emekleri ve değerli katkılarından dolayı tüm hocalarıma teşekkürlerimi sunuyorum.

Analiz aşamasında yardımlarından dolayı Burcu Kömürcü'ye; fikirleriyle katkıda bulunan Gülpembe Yüceol'a, veri toplamada çok desteğini aldığım Yağmur Çam ve Zeynep Avcı'ya; tezimi yazmada ve analiz aşamasında çok yardımcı olan ve bu maddi desteklerin yanı sıra manevi desteğini de hiç esirgemeyen sevgili arkadaşım, dostum Serel Akdur'a çok teşekkür ediyorum.

Lisans döneminde hayatıma giren ve bundan sonra hep hayatımda olacak olan, beni hayatımın hiç bir aşamasında yalnız bırakmayan, onlarsız bir ben düşünemediğim dostlarıma çok teşekkür ediyorum.

Hayatımda olduğu ilk günden beri bana destek olan, cesaret veren, verdiğim kararlarda yanımda duran, ne eğitim sürecinde ne de tez yazma sürecinde motivasyonumun düşmesine asla izin vermeyen ve hepsinden önemlisi beni çok mutlu eden sevgili eşim, eşim olduğu kadar da arkadaşım Ozan Eren Yüceol'a çok teşekkür ediyorum.

Son olarak beni bugünlere getiren, maddi ve manevi hep yanımda olan, sevgilerini hep hissettiren sevgili annem Neşe, sevgili babam Bülent ve sevgili abim Emre'ye çok teşekkür ediyorum.

Saadet Ecem Öcal Yüceol

ÖZET

Bu araştırmanın amacı toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlar, romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançlar ve ilişki doyumu arasındaki ilişkileri incelemektir. Ayrıca belirtilen değişkenlerle ilişkili olabileceği düşünülen cinsiyet, anne ve baba eğitim düzeyi, yerleşim yeri, ilişki durumu ve ilişki süresi gibi demografik özellikler de analizlere dahil edilmiştir.

Çalışmanın örneklemini Hacettepe Üniversitesi, Ortadoğu Teknik Üniversitesi ve Gazi Üniversitesine devam etmekte olan lisans öğrencileri oluşturmaktadır. Örneklem, 127'si kadın (%56.4), 98'i erkek (%43.6) olmak üzere toplam 225 kişiden oluşmaktadır. Çalışmaya Hacettepe Üniversitesi'nden 74 (%32.9), Ortadoğu Teknik Üniversitesi'nden 85 (%37.8), Gazi Üniversitesi'nden 66 (29.3) kişi katılmıştır. Veri toplama araçları Kişisel Bilgi Formu, Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği, Romantik İlişkilerde Akılcı Olmayan İnançlar Ölçeği ve İlişki Doyumu Ölçeği'dir.

Araştırmanın temel değişkenleri arasındaki ilişkileri belirlemek amacıyla korelasyon analizi yapılmıştır. Analizlerin sonucuna göre Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği alt boyutları (eşitlikçi cinsiyet rolü, kadın cinsiyet rolü, evlilikte cinsiyet rolü, geleneksel cinsiyet rolü, erkek cinsiyet rolü) ile Romantik İlişkilerde Akılcı Olmayan İnançlar Ölçeği alt boyutları (aşırı beklentiler, sosyal zaman kullanımı, zihin okuma, farklı düşünmek, fiziksel yakınlık, cinsiyet farklılıkları) arasında ilişkiler bulunmuştur. Buna göre toplumsal cinsiyet rolleri eşitlikçi oldukça romantik ilişkilere yönelik akılcı olmayan inançlar azalmaktadır. İlişki doyumunu yordayan değişkenleri belirlemek amacıyla yapılan regresyon analizi sonucunda Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği alt boyutlarından erkek cinsiyet rolü ve geleneksel cinsiyet rolünün, Romantik İlişkilerde Akılcı Olmayan İnançlar ölçeği alt ölçeklerinden farklı düşünmek, fiziksel yakınlık, aşırı beklentiler ve cinsiyet farklılıkları boyutlarının ilişki doyumunu yordayıcı etkisinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Kullanılan ölçeklerin iç tutarlılık katsayıları hesaplanmıştır. Buna göre Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği için .92, Romantik İlişkilerde Akılcı Olmayan İnançlar Ölçeği için .87, İlişki Doyumu Ölçeği için .86 olarak bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Toplumsal cinsiyet rolü tutumları, romantik ilişkilerde akılcı

olmayan inançlar, ilişki doyumu

ABSTRACT

The purpose of this study is to examine the relationships between gender role attitudes, irrational relationship beliefs and relationship satisfaction. Also, mentioned variables which are considered to be related with gender, university, class, parents education level, income level and relationship duration were included to the analysis.

The study sample is composed of students who are studying at Hacettepe University, Middle East Technical University and Gazi University. The sample consists of 225 students. 127 (56.4%) participants are female, 98 (43.6%) participants are male. 74 (32.9%) of the participants from Hacettepe University, 85 (37.8%) of the participants from Middle East Technical University and 66 (29.3%) of the participants from Gazi University. Gender Roles Attitude Scale, Irrational Romantic Relationship Beliefs Scale and Relationship Assessment Scale were used to collect data.

Correlation analysis is used to determine the relations between basis variables of the study. The results of the study show that there are correlations between Gender Roles Attitude Scale subscales (egalitarian gender roles, female gender roles, marriage gender roles, traditional gender roles, male gender roles) and Irrational Romantic Relationship Beliefs Scale subscales (over expectations, use of social time, mind reading, different thinking, physical intimacy, gender differences). According to the results, when people have more egalitarian attitudes, have less irrational beliefs. Regression analysis was conducted to determine the predictor variables of relationship satisfaction. It was found that the male gender role and traditional gender role subscales of Gender Role Attitudes Scale and different thinking, physical intimacy, over expectations and gender differences subscales of Irrational Relationship Beliefs Scale are the predictors of relationship satisfaction. Cronbach's Alfa is calculated for all scales. Coefficient for Gender Roles Attitude Scale is .92, coefficient for Irrational Romantic Relationship Beliefs Scale is .87 and coefficient for Relationship Assessment Scale is .86.

Key Words: Gender role attitudes, irrational romantic relationship beliefs, relationship satisfaction.

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR	I
ÖZET	II
ABSTRACT	IV
TABLO LİSTESİ	VII
BÖLÜM 1	1
GİRİŞ	1
1.1. KURAMSAL AÇIKLAMALAR	4
1.1.1. Bilişsel Davranışçı Kuram	4
1.1.2. Akılcı Duygusal Davranışçı Terapi	5
1.1.3. Toplumsal Cinsiyet	8
1.1.4. İlişki Doyumu	12
1.2. YAPILAN ÇALIŞMALAR	13
1.2.1. Toplumsal Cinsiyet Rolü Tutumları İle İlgili Çalışmalar	13
1.2.2. Romantik İlişkilerde Akılcı Olmayan İnançlarla İlgili Çalışmalar	16
1.2.3. İlişki Doyumu İle İlgili Çalışmalar	18
1.3. ARAŞTIRMANIN AMACI	19
BÖLÜM 2	22
YÖNTEM	22
2.1. Katılımcılar	22
2.2. Veri Toplama Araçları	22
2.2.1. Kişisel Bilgi Formu	22
2.2.2. Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği	24
2.2.3. Romantik İlişkilerde Akılcı Olmayan İnançlar Ölçeği	25
2.2.4. İlişki Doyumu Ölçeği	27
BÖLÜM 3	28
BULGULAR	28
3.1. Demografik Değişkenlere İlişkin Bulgular	28
3.2. Araştırmanın Amacına Yönelik Bulgular	34

BÖLÜM 4	40
TARTIŞMA	40
BÖLÜM 5	50
SONUÇ VE ÖNERİLER	50
KAYNAKÇA	52
EKLER	64
EK 1. KİŞİSEL BİLGİ FORMU	64
EK 2. TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİ TUTUM ÖLÇEĞİ	65
EK 3. ROMANTİK İLİŞKİLERDE AKILCI OLMAYAN İNANÇLAR ÖLÇEĞİ	66
EK 4. İLİŞKİ DOYUMU ÖLÇEĞİ	67

TABLO LİSTESİ

Tablo 2.2.1.1. Katılımcıların Demografik Özellikleri	23
Tablo 3.1.1. Cinsiyet Değişkenine Göre Araştırma Değişkenlerinden Alınan Puanlar İçin Yapılan t Testi Sonuçları	28
Tablo 3.1.2. Yerleşim Yeri Değişkenine Göre Araştırma Değişkenlerinden Alınan Puanlar İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	29
Tablo 3.1.3. Anne Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Araştırma Değişkenlerinden Alınan Puanlar İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	30
Tablo 3.1.4. Baba Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Araştırma Değişkenlerinden Alınan Puanlar İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	31
Tablo 3.1.5. İlişki Durumu Değişkenine Göre Araştırma Değişkenlerinden Alınan Puanlar İçin Yapılan t Testi Sonuçları	32
Tablo 3.1.6. İlişki Süresi Değişkenine Göre Araştırma Değişkenlerinden Alınan Puanlar İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	33
Tablo 3.2.1. Toplumsal Cinsiyet Roller, Romantik İlişkilerde Akılcı Olmayan İnançlar ve İlişki Doyumu Ölçeklerinden Aldıkları Puanlar Arasındaki Korelasyonlar	35
Tablo 3.2.2. İlişki Doyumunu Yordayan Değişkenlere İlişkin Hiyerarşik Regresyon Analizi Aşamaları	37
Tablo 3.2.3. Toplumsal Cinsiyet Roller Tutum Ölçeği ve Romantik İlişkilerde Akılcı Olmayan İnançlar Ölçeği Puanlarının İlişki Doyumu Puanlarının Yordanmasına Yaptıkları Katkılarına İlişkin Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları	38

BÖLÜM 1

GİRİŞ

İnsanların mutluluğunda nelerin etkili olduğunun araştırıldığı bir çalışmada, katılımcılar öncelikle diğer insanlarla kurdukları ilişkilerin etkili olduğunu ifade etmişlerdir (Myers & Diener, 1996). Baumeister ve Leary'ye (1995) göre insanlar anlamlı kişilerarası ilişkiler geliştirmek ve sürdürmek için bir güdüye sahiplerdir. Bu ihtiyacı karşılayamayan kişilerin psikolojik ve fiziksel iyi oluşlarının olumsuz yönde etkilendiğini savunmuşlar ve bu görüşlerini de “ait olma hipotezi” olarak adlandırmışlardır.

Yakın ilişkilerin bir biçimi de romantik ilişkilerdir. Romantik ilişkiler, günümüze kadar bir çok araştırmacı tarafından çalışılmış, farklı değişkenlerle ilişkisi incelenmiş ve kişilerin hayatlarındaki önemi ortaya koyulmuştur (Furman & Shaffer, 2003; Dönmez, 2009; Buehler & Wells, 1981; Collins, 2003). Kalkan ve Yalçın'a (2012) göre sağlıklı ve işlevsel bir romantik ilişki “aşk, bağlanma, duygusal destek, ait olma” gibi özellikleri içerir; insanın yaşamını zenginleştirir ve iyilik haline katkı sağlar (Kalkan ve ark., 2012). Collins (2003) romantik ilişkiyi her iki tarafın da gönüllü olarak ve ortak olarak kabul ettiği bir ilişki türü olarak tanımlar ve beş özelliğine vurgu yapar. Bunlar “katılım, partner seçimi, ilişki içeriği, ilişki kalitesi ve ilişkiye dair bilişsel ve duygusal süreçler”dir. Katılım, gençlerin ilişkide olup olmadıkları, flörte başlama yaşı, sıklığı ve flört süresi ile ilgilidir. Partner seçimi, romantik deneyimler yaşadıkları kişileri; ilişki içeriği, bireylerin birlikte ne gibi aktivitelerle vakit geçirdiklerini; ilişki kalitesi, ilişkiden sağladıkları yararlı tecrübeleri; bilişsel duygusal süreçler ise kişilerin ilişkiye ve partnerlerine yönelik algılarını, şemalarını, duygusal tepkilerini, beklentilerini ifade eder. Sternberg (1986) ise ortaya koyduğu Üçgen Aşk Kuramı'na göre romantik ilişkinin “yakınlık”, “tutku” ve “bağlılık” bileşenlerinden oluştuğunu söyler. Araştırmalarda yakınlık ve bağlılık bileşenleri ile ilişki doyumu ve yaşam doyumu arasında anlamlı ilişkiler bulunmuştur (Madey & Rodgers, 2009; Özgüngör & Acun Kapıkıran, 2011).

Erikson (1968), kişinin doyum alabileceği bir romantik ilişkide olmasının kişinin psikolojik sağlığı, gelecekte kuracağı sağlıklı ilişkilere temel olması ve

özellikle de ergenlikteki bireylerin sağlıklı kimlik gelişimi açısından önemli olduğunu ifade eder. Ergenlik dönemindeki gençlerin başa çıkması gereken üç temel gelişim görevi vardır. Bunlar: “a) biricik bir kimlik oluşturmak, b) karşı cinsle yakınlık ve ilişki kurma becerilerini geliştirmek c) cinsel istek ve dürtülerle başa çıkmak” olarak sıralanabilir (Feldman & Gowen, 1998). Erikson gibi Sullivan da kuramında, ergenlik ve erken yetişkinlikte derin ve anlamlı ilişkiler kurmanın önemli görevlerden biri olduğu üzerinde durmuştur. Sullivan, ergenlik ve ergenliği izleyen yıllarda yaşanan ilişkilerin, yetişkinlikte tatmin edici ilişkiler kurabilmek için çok önemli olduğunu söyler (Burger, 2004).

Erikson’ın (1968) Psikososyal Gelişim Dönemleri’ne göre geç ergenlik ve genç yetişkinlik döneminde aşılması gereken kriz “yakınlığa karşı yalıtılmışlık”dır. Yakınlık, genç bireyin kimliğini kaybetmeden, açık ve karşısındaki kişiyle gerçek anlamda kaynaşabildiği ilişkiler kurabilmesini ifade eder. Yalıtılmışlık ise yakınlık içeren ilişkiler kuramayan bireyin yüzeysel ve stereotipik ilişkiler kurarak, temelde yalnız kalması anlamına gelir.

Erikson’a (1968) göre çocukluktan yetişkinliğe geçiş arasındaki aşama ergenliktir ve bu aşama gittikçe daha kendine özgü ve belirgin hale gelmektedir. Bu ergenlik ile yetişkinlik arasındaki dönemi tanımlamak için ABD’li gelişim psikoloğu Jeffrey Jensen Arnett (2000) tarafından, beliren yetişkinlik kavramı ortaya atılmıştır. Buna göre beliren yetişkinlik dönemi 18-25 yaşları arasını kapsamaktadır. Türkiye’de yapılan çalışmalarda ise beliren yetişkinlik döneminin 19-26 yaş sınırları arasında yaşandığı bulunmuştur (Atak & Çok, 2010; Atak, 2011).

Üniversite yıllarında yaşanan romantik ilişkilerin bireylerin sosyal gelişimine katkı sağladığı ve sosyal destek sağlayan en önemli ilişki türlerinden biri olduğu ayrıca; bireylerin gelecekteki partner seçimlerini, ilişki kalitelerini etkilediği bilinmektedir (Furman & Buhrmester, 1992; Collins, 2003).

Romantik ilişkilerin kalitesini belirleyen öncelikli değişkenlerden biri, ilişki doyumdur. İlişki doyumu insanların ilişkilerine yönelik kişisel değerlendirmeleridir. Sabatelli (1988) ilişki doyumunu, kişinin beklentileriyle partnerinin davranışları arasındaki ilişki olarak açıklamıştır. Hendrick (1988)’ e göre ilişki doyumu kendini açma, bağlılık, ilişkiye yatırım ve cinsel tutumlarla ilişkilidir. Rusbult (1983) da ilişki

doyumunu ilişkiye yönelik olumlu duygular ve çekimin değerlendirmesi olarak tanımlamıştır. Yapılan çalışmalarda ilişki doyumunun kabul, uzlaşma, takdir gibi olumlu davranışlarla ilişkili olduğu görülmüştür (Gill, Christensen & Fincham, 1999; Feeney, 2002). Ortak hedefler, değerler, benzer kişilik özellikleri de ilişki doyumuna olumlu etki yapmaktadır (Becker, 2013). Doyurucu ilişkisi olan kişiler kendilerini daha mutlu, daha sağlıklı hissettiklerini ifade etmektedirler. Buna bağlı olarak, ilişki doyumunun bir ilişkinin sürüp sürmeyeceği ile bağlantılı olan önemli faktörlerden biri olduğu söylenebilir (Dönmez, 2009). Flört aşamasındaki çiftlerle yapılan bir çalışmada ilişkiden aldıkları doyumun düşük olduğunu ifade eden çiftlerin, ayrılma olasılıklarını yüksek olarak değerlendirdikleri görülmüştür (Hendrick, Hendrick, & Adler, 1988).

İlişki doyumunu ile ilişkili olan değişkenleri belirlemek amacıyla yapılan çeşitli çalışmalarda, önemli değişkenlerden birinin de akılcı olmayan inançlar olduğu görülmektedir (Saraç, 2013; Sarı, 2008; Eidelson & Epstein, 1982; Uebelacker & Whisman, 2005; Stackert & Bursik, 2003). Akılcı olmayan inançlar ilişkiye ve partnere yönelik abartılmış, gerçekçi olmayan, değişime dirençli ve katı inançlardır (Ellis & Dryden, 1997). Literatürde akılcı olmayan inançların ilişki kalitesini olumsuz yönde etkilediğine yönelik sonuçlara ulaşan çalışmalarda, akılcı olmayan inançlar arttıkça ilişki doyumunun azalmakta olduğu (Eidelson & Epstein, 1982; Stackert & Bursik, 2003); ayrıca bireylerin daha fazla olumsuz iletişim tarzları kullanmakta ve akılcı olmayan inançların problem çözme tarzlarını olumsuz yönde etkilemekte olduğu görülmüştür (Reed & Dubow, 1997).

Bireylerin günlük hayatlarındaki rollerini, sorumluluklarını, birbirleriyle olan iletişim ve ilişkilerini etkileyen temel kavramlardan biri de toplumsal cinsiyettir. Toplumsal cinsiyet, kadın ya da erkek olmaya toplumun yüklediği anlamları; toplumsal cinsiyet rolleri ise toplumun kadın ve erkeklerden cinsiyetleriyle ilişkili beklentilerini ifade eder (Dökmen, 2009). West ve Zimmerman'a (1987) göre toplumsal cinsiyet; psikolojik, kültürel ve toplumsal yapılar tarafından oluşturulmuş bir mevkidir. Literatürde toplumsal cinsiyet rolleri ile akılcı olmayan inançlar arasında ilişki olduğu sonucuna ulaşan çalışmalara rastlanmaktadır. Buna göre toplumsal cinsiyet rolü tutumları geleneksel oldukça akılcı olmayan inançlar artmaktadır (Çavdar, 2013; Ganong & Coleman, 1992). Eşitlikçi toplumsal cinsiyet

rol tutumuna sahip olmanın evlilik ve psikopatoloji ilişkisinde, psikopatolojinin düzeyini etkilediği; ayrıca eşitlikçi tutuma sahip olanların geleneksel tutuma sahip olanlara göre psikolojik iyi oluş düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmüştür (Yüksel & Dağ, 2014; Arıcı, 2011).

Toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutumlar değerlendirilirken romantik ilişkide olan bireylerin görüş ve tutumlarının önem taşıdığı; literatürdeki çalışmalar ışığında bakıldığında, romantik ilişkide olan bireylerin tutumlarının kadın-erkek ilişkisinde daha net açığa çıkabileceği düşünülmektedir. Ayrıca romantik ilişkilerle ilgili yapılan çalışmalarda ilişkilerle ilgili değerlendirme yapmada önemli faktörlerden birinin ilişki doyumu olduğu ve ilişki doyumunu etkileyen başlıca değişkenlerden birinin de akılcı olmayan inançlar olduğu görülmektedir. Romantik ilişkileri toplumsal cinsiyet rolleri kapsamında değerlendirmede belirtilen bu değişkenlerin dikkate alınması önemli görülmektedir. Toplumsal cinsiyet rolleri, akılcı olmayan inançlar ve ilişki doyumu değişkenlerinin dayandığı kuramsal temeller aşağıda açıklanmıştır.

1.1. KURAMSAL AÇIKLAMALAR

1.1.1. Bilişsel Davranışçı Kuram

Bilişsel davranışçı kuram, 1960lı yıllarda Beck ve Ellis'in öncülüğünde ortaya çıkmıştır (Beck, 2005; Köroğlu & Türkçapar, 2013; Türkçapar, 2012). Bilişsel davranışçı terapinin temeli üç önermeye dayanır: "Bilişsel aktiviteler davranışı etkiler", "Bilişsel aktiviteler izlenebilir ve değiştirilebilir", "İstenen davranışsal değişim bilişsel değişimle sağlanabilir" (Dobson, 2010).

Bilişsel davranışçı yaklaşıma göre bireyin sorununun ortaya çıkmasına neden olan, bireyin biliş ve davranışlarıdır; yani olayların kendisinden çok algılanma ve yorumlanma tarzı önemlidir. Bu yüzden terapide bireyin biliş ve davranışlarına müdahale etmek amaçlanır (Türkçapar, 2012; Köroğlu & Türkçapar, 2013). Bireyin duygu ve davranışlarında değişimi sağlamak için işlevsel olmayan düşüncelerinin ve işlevsel olmayan temel inançlarının değiştirilmesi gerekmektedir (Beck, 2005).

Bilişsel davranışçı kuram kapsamında farklı terapiler tanımlamak mümkündür; ancak bu çalışmada akılcı olmayan inançların kuramsal altyapısını açıklamak üzere

Ellis (1955) tarafından ortaya atılmış olan “Akılcı Duygusal Davranışçı Terapi”ye yer verilmiştir (Dobson, 2010).

1.1.2. Akılcı Duygusal Davranışçı Terapi

Albert Ellis (1955) tarafından ortaya atılan Akılcı Duygusal Davranışçı Terapi (ADDT), başlangıçta Akılcı Terapi olarak adlandırılmış; daha sonra 1961 yılında Akılcı Duygusal Terapi adını almış; son olarak 1991 yılında ise Akılcı Duygusal Davranışçı Terapi haline gelmiştir (Murdock, 2013).

ADDT'nin temel felsefesini Epiktetos'un “İnsanları sorunlu yapan şey yaşadığı olaylar değil, o olay hakkındaki görüşleridir.” sözü oluşturmaktadır (Dobson, 2010). Duygu, düşünce ve davranışların birbirini etkilediği ve değiştirdiği varsayımını savunan Ellis (1993), insanların duygu, düşünce ve davranışlarının kendi kontrolünde olduğunu ve değiştirilebileceğini söyler. Bu nedenle de kişinin davranışlarından sorumlu olduğunu kabul eder. Terapide kişinin düşüncelerini değiştirmek üzerinde çalışılırsa kişinin duygu ve davranışları da değişecektir (Ellis, 1993; Murdock, 2013).

Ellis insan doğasına nötr olarak bakar ve kişinin doğuştan sahip olduğu ve çevreden edindiği özelliklerinin olduğunu, her bireyin iyi ya da kötü olma eğilimlerini taşıdığını söyler (Murdock, 2013). İnsanın davranışlarından sorumlu olduğunu kabul etmekle birlikte, bir davranışı, o davranışta bulunan kişiyle özdeşleştirmez. Buna göre kişinin davranışı kötü olarak değerlendirilebilir ancak bu davranış tek başına kişiyi kötü yapmaz (Ellis, 1996). ADDT'ye göre insanlar hem yapıcı hem de zarar verici bir eğilimle dünyaya gelirler (Ellis, 1962). Bununla birlikte, insanlar kendisine ve çevresine iyi ya da kötü olarak değer biçme eğilimindedir ve bu katı değerlendirmeler insanlarda duygusal sıkıntılara yol açar (Froggatt, 2005). ADDT insanların bu duygusal sıkıntıları ortadan kaldırma isteğine ve eğilimine sahip olduğunu varsayar (Ellis, 1965). Bu terapi yaklaşımı insanları koşulsuz olarak kabul eder ve terapide bireylerin de kendilerini, çevrelerini ve genel olarak yaşamı koşulsuz olarak kabul etmesini hedefler (Ellis, 1996; Ellis, 1965). Kendini koşulsuz kabul eden birey kendi davranışlarının sorumluluğunu alır ve davranışlarını değiştirmek için motivasyona sahip olur (Ellis, 1996; Ellis, 1993; Murdock, 2013).

ADDT'nin temel amaçları iki kategoriye ayrılabilir. Bunlardan ilki kişinin

öncelikle akılcı olmayan inançlarını, duygu ve davranışlarını farketmesini sağlamak ve ortadan kaldırmak; ikincisi ise danışana ADDT felsefesini günlük hayata uyarlamasını sağlamaktır (Ellis & Dryden, 1997; Murdock, 2013). Bu amaçları gerçekleştirmek için kullandığı model A-B-C Modeli olarak adlandırılır.

1.1.2.1. A-B-C modeli

Bu modele göre A, olaylar ve deneyimler; B kişinin inanç sistemi; C ise duygusal, davranışsal ve bilişsel sonuçlardır (Dobson, 2010). İnsanlar genellikle sonuca yani C'ye sebep olan durumun yaşadıkları olay (A) olduğunu düşünürler; ancak ADDT'ye göre, sonuca yol açan kişinin yaşadığı olay değil, kişinin yaşadığı olaya ilişkin, kendi inanç sistemine dayanan görüşleri, yani B'dir. Terapide odaklanılan kişinin inanç sistemi (B) basamağıdır (Ellis & Dryden, 1997; Murdock, 2013). Örneğin bir sınava ilişkin: “Bu sınavdan yüksek not almak zorundayım! Alamazsam bu başarısız olduğum anlamına gelir.” diye düşünen öğrencinin, düşük not alması durumunda anksiyete, depresyon gibi sağlıksız sonuçlara ulaşması mümkündür. Buna karşın “Umarım bu sınavı geçerim; fakat eğer geçemezsem diğer sınavlara daha fazla çalışabilirim.” görüşüne sahip olan öğrencinin ise sınavı geçememesi durumunda daha sağlıklı düzeyde bir hayal kırıklığı yaşaması beklenebilir. Terapide, kişinin daha sağlıklı duygular yaşayabilmesi için inanç sistemi üzerinde çalışılır. Akılcı olmayan inançların yerine akılcı olanların getirilmesi amaçlanır.

1.1.2.2. Akılcı olmayan inançlar

ADDT'ye göre akılcı ve akılcı olmayan inançlar olmak üzere iki tür inanç vardır. Akılcı inançlar esnek, kesinlik ve zorunluluk ifadelerinden uzak, sağlıklı duyguların ortaya çıkmasını sağlayan, kişilerin hedeflerine ulaşmasına yardımcı olan inançlardır (Ellis & Dryden, 1997). Sağlıksız duygu ve sonuçlara ulaşılmasına yol açan ise akılcı olmayan inançlardır. Akılcı olmayan inançlar katıdır, kesin talep ve beklentileri, zorunlulukları içerir (Saraç, 2013). Ellis (1994) akılcı olmayan inançları “kişinin kendisine dayatmaları”, “başkalarına yönelik dayatmalar” ve “yaşama ilişkin dayatmalar” olarak üç temel kategoride ele almıştır.

ADDT'ye göre akılcı olmayan inançlar temelde dört düşünce süreci şeklinde

ortaya çıkmaktadır. Bunlardan ilki “facialaştırma”dır. Facialaştırma, bir durumu olduğundan daha kötü, hatta olabilecek en kötü durum olarak algılamaktır. Bir diğeri “engellenmeye karşı düşük tolerans”tır. Olumsuz bir yaşantının katlanılamaz olduğunu düşünmeyi, bu yaşantıyı tolere edememeyi ifade eder. “Değersizleştirme”, kişinin kendisine ya da çevresine yönelik olumsuz algılarıdır. Olumsuz tek bir yaşantı, davranış ya da durumdan yola çıkarak bunu genellemek; kendisini ya da çevresindekileri tamamıyla değersiz olarak nitelendirmektir. Son olarak “aşırı talepkarlık” bir şeyi istemek ya da istememekle ilgili zorunluluk içeren ifadelerden oluşmaktadır (Ellis & Dryden, 1997; Murdock, 2013). Ellis’e (1995) göre bu zorunluluk ifadelerinin pek çoğu çocuklukta, düşünce sistemi henüz olgunlaşmamışken oluşur ve insanlar yetişkinlikte bu inançlara, çoğu kez farkında olmadan, bağlı kalarak davranır (Akt. Murdock, 2013).

Akılcı olmayan inançlar, Beck’in geliştirdiği bilişsel terapide yer alan “otomatik düşünceler” ve “bilişsel çarpıtmalar” kavramlarıyla da benzerlik göstermektedir. Beck’e göre erken yaşantılar sonucu birey kendisi ve çevresi ile ilgili bazı temel, işlevsel olmayan şemalar geliştirir ve yetişkinlikteki algı ve davranışlarını bu şemalar çerçevesinde yönlendirir. Buna bağlı olarak belirli yaşantılar karşısında kendiliğinden otomatik düşünceler ortaya çıkar. Otomatik düşünceler, işlevsel olmayan duygu ve davranışları ortaya çıkarır ve bilişsel çarpıtmaları içerir. Bilişsel çarpıtmalar akılcı olmayan inançlar gibi zorunluluk ifadeleri şeklinde ortaya çıkarlar ve kişi çoğunlukla bu bilişsel süreçlerin farkında değildir (Türkçapar, 2012, Beck J. S., 2006).

1.1.2.3. Romantik ilişki inançları

Bireyler yaşamın diğer alanlarında olduğu gibi, romantik ilişkilerine ve eşlerine yönelik akılcı olmayan inançlar da geliştirebilmektedirler. İlişkilerde gözlenen rasyonel olmayan inançların özellikleri “talepkarlık, gereklilik, tolerans düşüklüğü ve korkunçlaştırma” olarak sıralanabilir (Beştav, 2007).

Sullivan ve Schwebel’e (1995) göre romantik ilişkilerle ilgili inançlar bireylerin ilişkilerine ve partnerlerine yönelik beklentilerinden, yaşanan olayları algılama biçimlerinden oluşur (Akt. Saraç, 2013). Eidelson ve Epstein (1982) rasyonel olmayan ilişki inançlarının ilişkiye etkilerini ölçmek amacıyla yürüttükleri çalışmada, ilişki inançlarını “anlaşmazlık yıkıcıdır”, “zihin okuma beklentisi”, “cinsel

mükemmellik”, “kadın ve erkek farklıdır”, “eşler değişmez” olarak kategorilere ayırmışlardır. Romans ve De Bord (1995), ise ilişki inançları ölçeği geliştirme çalışmasında inançları şu şekilde sıralamıştır: (1) Birbirimize karşı tamamen açık ve dürüst olmalıyız, (2) Birbirimizin zihnini okuyabilmeliyiz, (3) Her şeyi birlikte yapmalıyız, (4) Birbirimizin bütün ihtiyaçlarını karşılamalıyız (5) Birbirimizi değiştirebilmeliyiz, (6) Romantik idealizm, (7) İyi ilişkileri devam ettirmek kolay olmalı, (8) Aramızdaki her şey mükemmel olmalı, (9) Kişi, bir romantik ilişkisi olmadan kendisiyle bütünleşmiş sayılmaz. Yapılan araştırmalarda akılcı olmayan ilişki inançlarının romantik ilişkilere ve evliliklere olumsuz etkileri olduğu ortaya koyulmuştur (Addis & Bernard, 2001; Whisman & Friedman, 1998; Uebelacker & Whisman, 2005; Baucom ve ark., 1989).

1.1.3. Toplumsal Cinsiyet

Cinsiyet, kadın ve erkek olmanın biyolojik yönünü ifade eder. Toplumsal cinsiyet ise toplumun kadın ve erkeğe yüklediği kültürel ve psikolojik özellikleri içeren anlamlardır. Toplumsal cinsiyet kültürüne göre farklılık gösterse de kadınlar genellikle feminen (kadınsı), erkekleri ise genellikle maskülen (erkeksi) olarak sosyalleştirilirler (Dökmen, 2009).

Cinsiyet (sex) ve toplumsal cinsiyet (gender) ile ilgili kavramlar zaman zaman birbirinin yerine kullanılmakta ve bu sebeple kavram karmaşası yaşanmaktadır. Bu karmaşanın yaşanmaması için öncelikle ilgili kavramlar tanımlanmıştır.

Toplumsal cinsiyet kimliği (gender identity), kişinin kendisini kadın ya da erkek olarak hissetmesi, tanımlamasıdır (Surinya, 1997).

Cinsel kimlik (sexual identity) cinsel yönelimi ifade etmek için kullanılır (Dökmen, 2009).

Toplumsal cinsiyet rolü (gender role), kültürün kadından ve erkekten beklentilerini ifade eder. Genellikle erkeklerin maskülen, kadınların feminen cinsiyet rolü benimsemeleri beklenir (Helgeson, 2012).

Toplumsal cinsiyet rolü kalıp yargıları toplumun kadın ve erkeklere yüklediği cinsiyete dayalı özellikleri, kadın ve erkeğe yönelik genelleştirilmiş beklentileri ifade

eder (İmamoğlu, 2008; Dökmen, 2009).

Toplumsal cinsiyet oluşumunu çeşitli açılardan ele alarak açıklayan farklı kuramlar oluşturulmuştur. Bu bölümde bu kuramlara yer verilecektir.

1.1.3.1. Psikanalitik Kuram

Toplumsal cinsiyetin gelişimini açıklayan ilk kuramlardan biridir (Dökmen, 2009; Bem, 1983)., toplumsal cinsiyet kazanımını üç dönemde açıklar. İlk dönem, Freud'un psikoseksüel gelişim dönemlerinin ilk ikisi olan oral ve anal dönemleri içerir. Bu dönemde kız ve erkek çocuklarının cinsiyet ve toplumsal cinsiyet deneyimleri aynıdır. İkinci dönem olan fallik dönemde çocuklar kadın ve erkek arasındaki farklılıkları anlamaya ve kendisini kız ya da erkek olarak tanımlamaya başlar. Üçüncü dönem ise ödipal dönemdir. Oedipus ve Elektra karmaşalarının başarılı bir biçimde çözülmesi cinsel kimliğin kazanılmasına ve cinsiyet rollerinin öğrenilmesine zemin hazırlar. Kız çocukları anne ile, erkek çocukları ise baba ile özdeşim kurarlar (İmamoğlu, 2008; Dökmen, 2009).

Freud'un yaklaşımı çeşitli açılardan eleştirilmiş ve farklı kuramcılardan farklı analitik açıklamalar getirilmiştir. Örneğin Horney, penis kıskançlığı olgusuna yönelik eleştiriler getirmiştir. Horney'e göre toplumun değer yargıları kadınları etkilemektedir. Penise imrenme de erkeğin toplum içinde sahip olduğu güçten kaynaklanmaktadır. Horney penis kıskançlığı kavramının yerine rahim kıskançlığı kavramını ortaya atmıştır (Arıcı, 2011; Dökmen, 2009; Çavdar, 2013).

Nesne ilişkileri okulunun bir takipçisi olan Chodorow'a göre cinsiyet kimliğinin gelişimi pre-ödipal dönemde anneye yaşanan ilişki sonucunda gerçekleşmektedir. Bu dönemde kız çocuğu anneye özdeşleşirken erkek çocuğu ise anneden farklılaşır. Erkek çocuk, anneden ayrı bir benlik yaratmak için kadınsı özellikleri reddederken, kız çocuk da anneye özdeşleşerek, anneye benzeyerek büyür (Dökmen, 2009; Erdoğan, 2008).

Bir başka analitik kuramcı olan Jung'a göre her cins, hem erkeksi hem kadınsı eğilimler gösterir. Bunu anima ve animus arketipleriyle açıklar. Bu doğrultuda erkekler animanın etkisiyle kadınsı özellikler gösterebilirken; kadınlar da animusun etkisiyle erkeksi özellikler gösterebilmektedirler (Arıcı, 2011; Yıldız, 2012).

1.1.3.2. Sosyobiyojik Kuram (Evrimsel Psikoloji)

Sosyobiyojik kurama göre insanlar ve diğer tüm canlı türleri kendi genlerinin gelecek kuşaklara taşınmasını sağlamayı amaçlar. Toplumsal cinsiyet rolleri de bu amaca hizmet etmek üzere ortaya çıkmıştır (Dökmen, 2009). Bu kurama göre kadınların ebeveyn olarak yavrularına yatırımları babadan daha fazladır. Yavruyu doğuran, sütle besleyen cinsiyet olmaları nedeniyle kadınlar ilişki kurma, ilgi gösterme ve bakım vermeye eğilimlidir. Erkekler ise fiziksel olarak daha güçlüdür ve ebeveyn yatırımları azdır. Bu yüzden savaşçı ve avcı rolünü üstlenmişlerdir (Dökmen, 2009; Brown Travis & Yeager, 1991). Eş seçiminde de kadınlar yavrularının hayatta kalması için daha güçlü erkekler tercih ederken, erkekler de soyun devamı için daha sağlıklı ve üretken kadınları seçeceklerdir. Bu da günümüzdeki toplumsal cinsiyet rollerinin temelini oluşmasında etkili olmuştur (Çavdar, 2013).

1.1.3.3. Sosyal Öğrenme Kuramı

Orijinali Bandura tarafından geliştirilen sosyal öğrenme kuramında cinsiyet rollerinin öğrenilmesine yönelik açıklamalar yapılmaktadır. Bu kuramda “edimsel koşullama” ve “model alma ve taklit” olmak üzere iki öğrenme biçimi temel alınmaktadır (Uğur, 2013). Anne-baba ve diğer çevrelerin kız ve erkek çocuklarına farklı davrandığı hipotezini temel alan bu kurama göre cinsiyetine uygun davranan çocuk ödüllendirilir, cinsiyetine uygun davranmazsa cezalandırılır. Edimsel koşullama yoluyla, ödüllendirilen çocuk cinsiyetine uygun davranışlarını arttırırken cinsiyetine uygun olmayan davranışları azaltır. Model alma ve taklit yoluyla öğrenmede ise aile, çocuğun kadın-erkek ilişkilerini ve bu ilişkilerdeki cinsiyet rolleri gözlemleyebileceği bir ortam sağlar (Dökmen, 2009; Yalçın, 2010). Bu sayede çocuk cinsiyet rollerini kazanır.

1.1.3.4. Bilişsel Gelişim Kuramı

Sosyal öğrenme kuramında çocuğun çevresinin yönlendirmeleriyle pasif olarak öğrendiği ifade edilmiştir. Bilişsel gelişim kuramında ise çocuk, kendi cinsiyet rolünü biçimlendirirken aktiftir ve bu sürece katılır. Buna kendini sosyalleştirme denir. Çocuklar cinsiyetlerinin değişmeyeceğini kavradıktan ve kendilerini kız ya da erkek

olarak tanımladıktan sonra; kendi cinsiyetlerine uygun olduğunu düşündükleri şeyleri diğerlerinden ayırt etmeyi ve kendi cinsiyetlerine uygun şekilde davranmayı öğrenirler (Bussey & Bandura, 1999)

Kohlberg'e göre çocukların cinsiyet rol gelişimi üç döneme ayrılır:

1. *Cinsiyeti etiketleme:* Yaklaşık 2-3, 5 yaşları arasında gözlenir. Çocuklar iki cinsiyetten birine ait olduklarının yavaş yavaş farkına varmaya başlarlar.
2. *Cinsiyetin kararlılığı:* Cinsiyetin sürekliliğini, büyüyünce de aynı cinsiyette olacaklarını bilirler fakat fiziksel görünüş değişince cinsiyetin değişeceğini düşünebilirler.
3. *Cinsiyetin değişmezliği:* Cinsiyetin fiziksel görünümünden bağımsız olduğunu, dış görünüm nasıl olursa olsun cinsiyetin değişmeyeceğini kavrarlar. (Dökmen, 2009; Wehren & De Lisi, 1983).

1.1.3.5. Toplumsal Cinsiyet Şeması Kuramı

Toplumsal Cinsiyet Şeması Kuramı, sosyal öğrenme ve bilişsel gelişim kuramlarının temel görüşlerini birleştirmesi ve her iki cinsiyete özgü rollerin (feminen ve maskülen) bireylerde bir arada bulunabileceğini vurgulaması açısından geleneksel kuramlardan ayrılmaktadır (Arıcı, 2011; Dökmen, 2009). Bem (1974) bunu androjenlik kavramı ile açıklar. Androjenlik, insanların kadınsı veya erkeksi yanları baskın olmadan, hem kadınsı hem erkeksi özellikleri birlikte gösterebileceklerinin ifade eder.

Bem (1981)'e göre çocuk toplumun kadınlık ve erkeklik tanımlarını, yani toplumsal cinsiyet şemalarını öğrenir. Şema bireyin bakış açısını organize eden ve yönlendiren bilişsel bir yapıdır. Gelişme sürecinde gelen bilgileri bu şemalar aracılığıyla kaydeder; çocuk kendi tercih, tutum ve davranışlarını oluşturur. Bu, cinsiyeti tipleştirme (sex-typing) sürecidir. Çocuk edindiği bilgiler içinden sadece kendi cinsiyetine uygun olanları kendilik kavramına dahil etmeyi, diğerlerini fark etmemeyi öğrenir. Sonuç olarak cinsiyetleri tipleştiren (sex-typed) bir birey olur (Dökmen, 2009).

1.1.3.6. Sosyal Rol Kuramı

Sosyal Rol Kuramı, kadınlar ve erkekler arasındaki tüm davranışsal farklılıklarını cinsiyet kalıpyargıları ve sosyal rollerle açıklar (Dökmen, 2009). Eagly'ye (1983) göre toplum içinde erkeğe kadınlardan daha yüksek statü verilmiştir. Hiyerarşik yapıda statüsü yüksek olanlar, statüsü düşük olanlardan taleplerde bulunma hakkına sahip olur; statüsü düşük olanlar da bu talepleri yerine getirmekle yükümlüdür. Bu statüler toplumda kadın ve erkekte beklenen rollerin şekillenmesine etkili olur. Roller şekillendikçe o gruplara ait insanlar, gruba ait etkinlikleri daha fazla sergilemeye başlarlar. Gruplar bu etkinlikleri tekrarladıkça, o gruba ait insanların bunun için gerekli yetenek ve kişisel niteliklere sahip olduklarına inanılır. Bu kurama göre eğer kadın ve erkeklerin sosyal rolleri değişirse, cinsiyet farklılıkları da değişecek ve azalacaktır (Dökmen, 2009; Eagly & Steffen, 1984).

1.1.3.7. Çok Faktörlü Toplumsal Cinsiyet Kimliği Kuramı

Spence (1993), toplumsal cinsiyet özelliklerinin iki faktörle açıklanamayacağını belirtmiş ve çok faktörlü toplumsal cinsiyet kimliği kuramını önermiştir (Akt. Dökmen, 2009). Bu kurama göre toplumsal cinsiyet kimliği, birbiriyle ilişkili pek çok faktörden oluşmaktadır ve bu doğrultuda da söz konusu faktörler dört boyutta açıklanmaktadır: “Toplumsal cinsiyet kimliği ya da benlik kavramı”, “Araçsal ve ifade edici kişilik özellikleri”, “Toplumsal cinsiyetle ilişkili ilgiler, rol davranışları ve tutumlar”, “Cinsel yönelim” (Koestner & Aube, 1995). Kadınların çoğunun feminen, erkeklerin ise çoğunun maskülen toplumsal cinsiyet rollerine sahip oldukları varsayılır (Edwards & Spence, 1987). Bu kurama göre ise bireyler bu faktörlerin bazılarında feminen, bazılarında maskülen özellikler gösterebilirler (Dökmen, 2009). Ancak bireyin bütüncül benlik kavramı hayatın erken dönemlerinde belirlenir hayat boyu sabit kalır (Akt. Koestner & Aube, 1995).

1.1.4. İlişki Doyumu

Hawkins (1968) ilişki doyumunu bireyin ilişkiye yönelik mutluluk, memnuniyet ve tatmin duygularının öznel bir değerlendirmesi olarak tanımlar. Hendrick'e göre ilişki doyumu, bireyin içinde bulunduğu ilişkiye yönelik duygu, düşünce ya da davranışları ifade eder ve bağlılık, kendini açma ve ilişki yatırımı ile

ilişkili bir durumdur (Hendrick, 1988; Hendrick ve ark., 1988). Bireyler yaşadıkları ilişkileri öznel kriterlere göre değerlendirdiklerinde sonuç olumlu ise kişi ilişkiden doyum sağlamakta, olumsuz ise sağlamamaktadır (Hendrick & Hendrick, 1989; Hendrick & Hendrick, 1995).

İlişki doyumunun kuramsal temeli Thibaut ve Kelley'e (1961) göre Etkileşim Kuramı'na dayanmaktadır. Bu kuram temelde ilişkilerin kurulması, sürdürülmesi ve sonlandırılmasına ilişkin açıklamalar getirmektedir. Bu kurama göre bireyler ilişkiden ne kadar doyum aldıklarına karar verirken öznel ölçütler kullanırlar, bu ölçütler Thibaut ve Kelley'nin (1959) kuramında "karşılaştırma düzeyi" ve "seçenekler arası karşılaştırma düzeyi" olarak adlandırılmıştır. Bireylerin ilişkilere yönelik bireysel yaşantı ve gözlemlerinin sonucunda oluşturduğu bu karşılaştırma düzeyi doyum ve doyumsuzluk boyutları arasındaki orta noktayı ifade etmektedir. İlişkiye yönelik değerlendirmeler bu noktanın üzerindeyse birey ilişkiyi doyum verici, altındaysa ilişkiyi doyumsuz olarak değerlendirmektedir. İkinci standart olan seçenekler arası karşılaştırma düzeyinde ise kişinin mevcut ilişkisinden elde ettiği doyum ile olası başka bir ilişkiden elde edeceği doyuma yönelik beklentilerini temsil eder. Birey ilişkiyi sürdürüp sürdürmeyeceği kararını verirken seçenekler arası karşılaştırma düzeyini ölçüt olarak kullanır (Hovardaoğlu, 1996; Günay, 2007). Buna bağlı olarak kişi doyum almadığı bir ilişkiyi de seçenekler arası karşılaştırma düzeyini dikkate alarak sürdürme kararı alabilir. Rusbult (1980), Thibaut ve Kelley'nin kuramına dayanarak geliştirdiği Yatırım Modeli'nde, karşılaştırma düzeyi ve seçenekler arası karşılaştırma düzeyi dışında, ilişkiye yönelik yatırım miktarının da kişinin ilişkiyi değerlendirmek ve devam ettirmek ile ilgili karara varmasında etkili olduğunu ifade etmiştir (Rusbult, 1980; 1983).

1.2. YAPILAN ÇALIŞMALAR

1.2.1. Toplumsal Cinsiyet Rolü Tutumları İle İlgili Çalışmalar

Literatürde toplumsal cinsiyet rolü tutumlarını ve toplumsal cinsiyet rolü tutumlarını araştıran çalışmalara rastlanmaktadır. Toplumsal cinsiyet rolü tutumlarını yurtiçinde ve yurtdışında inceleyen çalışmalarda kadınların erkeklerden daha eşitlikçi tutumlara, erkeklerin ise kadınlara göre daha geleneksel tutumlara sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Çavdar, 2013; Öngen & Aytaç, 2003; Çelik ve ark., 2013;

Çetinkaya, 2013; Seçgin & Tural, 2011; Surinya, 1997; Vefikuluçay Yılmaz ve ark., 2009).

Anne ve babanın eğitim durumlarının toplumsal cinsiyet rolü tutumlarının yordayıcısı olduğunu gösteren; anne ve babanın eğitim durumu yükseldikçe, bireylerin daha eşitlikçi tutumlara sahip olduğu sonucunu destekleyen çalışmalar literatürde yer almaktadır. Üniversite öğrencileriyle yapılan bir çalışmada annesi ilkokul, ortaokul ve liseden mezun olan öğrencilerin arasında toplumsal cinsiyet rollerini eşitlikçi algılama açısından bir farklılık görülmemesine karşın; annesi üniversite mezunu olan öğrencilerin, annesi ilkokul mezunu olan öğrencilere kıyasla; babası ortaokul, lise ve üniversite mezunu olan öğrencilerin, babası ilkokul mezunu olanlara kıyasla daha eşitlikçi tutumlara sahip olduğu görülmüştür (Arıcı, 2011). Başka bir çalışma hemşirelik öğrencileriyle yapılmış, annesi herhangi bir okul mezunu olan öğrencilerin olmayanlara göre TCRTÖ puan ortalamalarının daha düşük olduğu gözlenmiştir; fakat baba eğitim durumu ile ilgili istatistiksel olarak anlamlı sonuçlara ulaşılmamıştır (Atış, 2010). Yine üniversite öğrencileriyle yapılan bir çalışmada annesi ilkokul ve lise mezunu olan öğrencilerin, annesi okur-yazar olmayan öğrencilere göre daha eşitlikçi tutumlara sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Çetinkaya, 2013).

Yaş ve TCRTÖ puanları arasında farklı çalışmalarda farklı yönde sonuçlar elde edilmiştir. Üniversite öğrencileriyle yapılan bir çalışmada yaş arttıkça TCRTÖ alt ölçeklerinden sadece kadın cinsiyet rolü puanlarının farklılaştığı, yaş arttıkça öğrencilerin daha eşitlikçi tutumlara sahip olduğu görülmüştür (Çavdar, 2013). Yine üniversite öğrencileriyle yapılan bir çalışmada ise yaş arttıkça eşitlikçi tutumun azaldığı bulunmuştur (Arıcı, 2011). Evli bireylerle yapılan bir çalışmada yaşça küçük olan bireylerin daha eşitlikçi tutumlara sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Kodan, 2013).

Değerlendirmeye alınan bir diğer değişken yerleşim birimidir. Bazı çalışmalarda yerleşim yerinin etkisi görülmemekle birlikte (Atış, 2010; Arıcı, 2011), yerleşim yerinin etkisinin görüldüğü çalışmalar da vardır. Üniversite öğrencileriyle yapılan bir çalışmada, ilkokulu bitirinceye kadar az gelişmiş bir ilde yaşamış olan öğrencilerin, ilkokula kadar orta gelişmiş ve gelişmiş illerde yaşayanlara göre daha geleneksel tutuma sahip olduğu bulunmuştur (Zeyneloğlu, 2008). Yine üniversite öğrencileriyle

yapılan bir çalışmada TCRTÖ puanları sadece kadın cinsiyet rolü ve erkek cinsiyet rolü alt ölçeklerinde farklılaşmıştır. Buna göre köyde büyüyen öğrencilerin tutumlarının, ilçe, şehir ve büyükşehirde büyüyen öğrencilerden daha az eşitlikçi olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Çavdar, 2013). Evli bireylerle yapılan bir çalışmada, Erzurum'da yaşayan bireylerin Bayburt'ta yaşayan bireylerden daha eşitlikçi tutuma sahip olduğu görülmüş, ve bu sonuç Erzurum'un Bayburt'a göre daha gelişmiş bir il olması ile açıklanmıştır (Kodan, 2013). Üniversite öğrencilerinin kır ve kent doğumlu olmalarına göre TCRTÖ puanlarının değerlendirildiği bir çalışmada, kır doğumlu olan öğrencilerin kent doğumlu öğrencilere göre eşitlikçi cinsiyet rolü ve kadın cinsiyet rolüne yönelik tutumlarının daha geleneksel olduğu bulunmuştur (Öngen & Aytaç, 2003).

Evli bireylerle yapılan bir çalışmada eğitim durumu 7 boyutta (okur-yazar, ilkokul, ortaokul, lise, üniversite, yüksek lisans ve doktora) ele alınmış, eğitim durumu yüksek olan bireylerin diğer bireylere göre daha eşitlikçi tutumlara sahip olduğu bulunmuştur (Kodan, 2013). Yine evli bireylerle yapılan iki ayrı çalışmada da aynı yönde sonuç elde edilmiştir (Kaya & Uysal, 2014; Yüksel & Dağ, 2014). Üniversite öğrencileriyle yapılan çalışmalarda eğitim durumu, “mezun olunan lise türü” dikkate alınarak değerlendirilmektedir. Hemşirelik öğrencileriyle yapılan iki farklı çalışmada mezun olunan lise türünün TCRTÖ puanlarında anlamlı farklılık göstermediği bulunmuştur (Atış, 2010; Zeyneloğlu, 2008). Başka bir çalışma da üniversite öğrencileriyle yapılmış, Toplumsal Cinsiyet Rolü Tutumları Ölçeği'nin tüm alt boyutlarının mezun olunan lise türüne göre farklılaştığı görülmüş; buna göre imam hatip ve meslek liselerinden mezun olanların, özel, genel, anadolu lisesi, süper lise ve diğer liselerden mezun olan öğrencilere göre daha az eşitlikçi tutum sergiledikleri sonucuna ulaşılmıştır (Çavdar, 2013). Benzer bir çalışmada süper lise ve anadolu lisesinden mezun olan öğrencilerin, diğer liselerden mezun olanlara göre daha eşitlikçi tutuma sahip olduğu bulunmuştur (Pasinlioğlu, Tan, Koyuncu, & Çelik, 2013).

Evli ve bekar bireylerle yapılan üç ayrı çalışmada düşük gelir düzeyine sahip grupların yüksek gelir düzeyine sahip gruplara göre daha geleneksel tutumlar sergiledikleri görülmüştür (Yüksel & Dağ, 2014; Kodan, 2013; Kaya & Uysal, 2015).

Yurtdışında üniversite öğrencileriyle yapılan çalışmalarda hem kadın hem erkek

öğrencilerin geleneksel tutumdan ziyade eşitlikçi tutuma sahip oldukları; fakat gelecekteki eşlerinin ve ev içindeki rollerinin sahip oldukları eşitlikçi tutuma uygun olacağını beklemedikleri görülmüştür (Askari, Liss, Erchull, Staebell, & Axelson, 2010). Bu sonuç, evli olan ve olmayan bireylerin toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutumlarının farklılaşabileceğini düşündürmektedir. Bu yüzden üniversite öğrencileri ile yapılan bu çalışmanın ve bekar bireylerle yapılan benzer çalışmaların sonuçlarının bu durumdan etkilenebileceği, daha eşitlikçi sonuçlar elde edilebileceği beklenebilir. Ayrıca toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutumların belirlenmesinde demografik özelliklerin dikkate alınması önemli görülmektedir.

1.2.2. Romantik İlişkilerde Akılcı Olmayan İnançlarla İlgili Çalışmalar

1.2.2.1. Akılcı olmayan inançlar ve demografik değişkenler

Romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançlar cinsiyete göre incelendiğinde, üniversite öğrencileriyle yapılan çalışmalarda kızların aşırı beklentiler ve fiziksel yakınlık boyutlarında erkeklerden daha yüksek, sosyal zaman kullanımı ve farklı düşünmek boyutunda ise erkeklerden daha düşük puan aldıkları görülmüştür (Sarı, 2008; Beştav, 2007). Yurtdışı literatürdeki çalışmalarda kadınların genellikle anlaşmazlık yıkıcıdır, erkeklerin ise cinsel mükemmellik inançlarına sahip olduğu görülmektedir (Stackert & Bursik , 2003). Bu açıdan sonuçların Türkiye'deki çalışmalarla çeliştiği söylenebilir. Literatürde akılcı olmayan inançların toplam puanının cinsiyete göre değişmediği sonucuna ulaşan çalışmalara da rastlanmaktadır (Yurtal, 1999).

Literatürde yaş ve romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançlar arasındaki bağlantıların incelendiği görülmektedir. Bir çalışmada sadece aşırı beklentilerin yaş arttıkça azaldığı sonucuna ulaşılmışken (Sarı, 2008); akılcı olmayan inançları yaşa göre inceleyen başka bir çalışmada ise inançların yaşa göre farklılaşmadığını bulunmuştur (Bilge & Arslan, 1999).

Demografik özellikler ile akılcı olmayan inançlar arasındaki ilişkilerin belirlenmesine katkıda bulunması açısından, bu çalışmada da demografik özelliklerin değerlendirmeye alınmasının önemli olduğu düşünülmektedir.

1.2.2.2. Akılcı olmayan inançlar ve ilişki doyumu

Yapılan araştırmalarda bireylerin partnere ve ilişkiye yönelik görüşlerini idealize ettiğinde, katı standartlar belirlediğinde ilişkiden daha az doyum aldıkları görülmüştür (Knee ve ark., 2003; Campbell ve ark., 2010). İnanç ve beklentilerin ilişki doyumuna yaptığı bu etki göz önünde bulundurulduğunda, akılcı olmayan inançların araştırmaya dahil edilmesi gerekli görülmektedir.

Üniversite öğrencileri örnekleminde yapılan bir çalışmada Romantik İlişkilerde Akılcı Olmayan İnançlar Ölçeğinin alt boyutlarından aşırı beklentiler ve farklı düşünmek boyutlarından alınan puanlar arttıkça ilişki doyumunun da arttığı; cinsiyet farklılıkları ile ilgili akılcı olmayan inançlar arttıkça da ilişki doyumunun düştüğü bulunmuştur (Sarı, 2008). Başka bir çalışmada da aşırı beklentiler ve cinsiyet farklılıkları ile ilgili benzer bulgular elde edilmiş; ayrıca fiziksel yakınlık ve farklı düşünmek boyutları ile ilişki doyumunu arasında olumsuz yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur (Saraç, 2013). Romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançların zihin okuma, kadın ve erkek birbirini anlayamaz, anlaşmazlık yıkıcıdır ve cinsel mükemmellik boyutlarında daha fazla akılcı olmayan inanç sahibi oldukça ilişki doyumunun azalmakta olduğu görülmüştür (Beştav, 2007).

Literatürde akılcı olmayan inançların evliliğe etkisi üzerinde yapılmış araştırmalar çoğunluktadır. Evlilik uyumu ve ilişkiye yönelik inançlar arasındaki ilişkiyi araştıran bir çalışmada ilişki inançları ve evlilik uyumu arasında negatif yönde ilişki bulunmuştur (Yıldız, 2012). Evli bireylerle yapılan bir çalışmada evlilik doyumunun evliliğe dair akılcı olmayan inançlar arttıkça düştüğünü gösteren bulgulara ulaşılmıştır (Sığırcı, 2010). Yine evli bireylerle yapılan başka bir çalışmada gerçekçi olmayan ilişki beklentilerine ilişkin bilişsel çarpıtmaların evlilik doyumunu yordadığı, bilişsel çarpıtmalar arttıkça evlilik doyumunun düştüğü bulunmuştur (Güven & Sevim, 2007).

1.2.2.3. Akılcı olmayan inançlar ve toplumsal cinsiyet

Toplumsal cinsiyet rolleri ile ilişkiye yönelik inançların ilişkisi literatürde çeşitli araştırmalarla desteklenmektedir. Üniversite öğrencilerinin gelecekteki eşlerinden ve

kendilerinden beklentilerinin araştırıldığı bir çalışmada toplumsal cinsiyet rolleri ile kişinin ilişkiye ve partnere yönelik beklentileri arasında anlamlı ilişkiler olduğunu bulunmuştur (Ganong & Coleman, 1992). Yine üniversite öğrencileri örnekleminde yapılan bir çalışmada toplumsal cinsiyet rolü tutumları eşitlikçi oldukça akılcı olmayan inançların azaldığı bulunmuştur (Çavdar, 2013).

Romantik ilişkilere yönelik kalıpyargılara karşı tutumları ölçen ve kalıpyargıların cinsiyet farklılığı ve cinsiyetçilik ile ilişkisinin araştırıldığı bir çalışmada da anlamlı sonuçlar elde edilmiştir. Buna göre düşmanca ve korumacı cinsiyetçilikten yüksek puan alan katılımcıların düşük puan alanlara oranla kalıpyargılara yönelik daha olumlu tutuma sahip oldukları görülmüş; kadın katılımcıların ilişkide erkeğin daha girişken olması gerektiği konusunda, erkek katılımcıların ise ilişkide erkeğin baskın, kadının kabul edici olması konularında hemfikir oldukları bulgularına ulaşılmıştır (Sakallı & Curun, 2001).

1.2.3. İlişki Doyumu İle İlgili Çalışmalar

1.2.3.1. İlişki doyumu ve demografik değişkenler

İlgili literatürde çoğunlukla ilişki doyumunun kadınlarda daha düşük olduğu bulunmuştur (Sarı, 2008; Özbiçer, 2013; Jackson ve ark., 2014). Ancak kadın ve erkek arasında farkın bulunmadığı çalışmalar da vardır (Beştav, 2007; Budak, 2011).

Üniversite öğrencileriyle yapılan bir çalışmada ilişki durumunun (flört, sözlü ve nişanlı) ilişki doyumunu yordadığı, flört dönemindeki bireylerin ilişki doyumunun diğerlerine göre daha yüksek olduğu bulunmuştur (Saraç, 2013). Büyükşahin (2006) ve Buğa'nın (2009) araştırmalarında da ilişki durumunun doyumu anlamlı olarak yordadığı bulunmuştur. Üniversite öğrencileriyle yapılan çalışmalarda demografik değişkenlerden yaş ve ilişki süresinin ilişki doyumunu anlamlı olarak yordadığı sonucuna ulaşılmıştır (Özbiçer, 2013; Budak, 2011).

1.2.3.2. İlişki doyumu ve toplumsal cinsiyet

Üniversite öğrencileriyle yapılan bir araştırmada kadın öğrencilerin erkek öğrencilere oranla düşmanca cinsiyetçiliği daha olumsuz değerlendirdiği; düşmanca cinsiyetçiliği önyargı ve ayrımcılık olarak tanımlarken korumacı cinsiyetçiliğe daha

olumlu yaklaştıkları görülmüştür. Erkek öğrencilerin kadın öğrencilere göre daha fazla düşmanca cinsiyetçilik, kadın katılımcıların da erkeklere göre daha fazla korumacı cinsiyetçilik eğiliminde oldukları farklı çalışmalarda görülmüştür (Ayan, 2014; Alptekin, 2014).

Cinsiyetçilik ve cinsiyet rolü yönelimi ile ilişki doyumu arasındaki ilişkilerin araştırıldığı bir çalışmada, düşmanca cinsiyetçilik konusunda benzer tutumları benimseyen çiftlerin, farklı tutumlara sahip olan çiftlere göre daha yüksek düzeyde ilişki doyumu bildirdikleri görülmüştür. Ayrıca partnerlerini androjen algılayan katılımcıların diğer cinsiyet rolü kategorilerinde algılayan katılımcılardan daha yüksek doyuma sahip oldukları bulunmuştur (Curun, 2001).

Toplumsal cinsiyetle ilgili olan cinsiyetçilik, cinsiyet rolü yönelimi gibi kavramları ele alan çalışmalarda, toplumsal cinsiyetin yaşam doyumu ve iyi-oluş kavramlarıyla ilişkisi araştırılmış; korumacı cinsiyetçilik ile yaşam doyumu, ilişki doyumu ve iyi-oluş arasında anlamlı ilişkiler olduğu bulunmuştur. Buna göre korumacı cinsiyetçilik yaşam doyumu ve iyi-oluş ile pozitif yönde ilişki göstermektedir (Connelly & Heesacker, 2012; Hammond & Sibley, 2011). Bununla birlikte korumacı cinsiyetçiliği benimseyen kadınların ilişki problemlerine karşı daha hassas oldukları görülmüştür (Hammond & Overall, 2013).

Bir çalışmada cinsiyet rolü tutumlarının ilişki doyumu ile ilişkisi incelenmiştir. Geleneksel tutuma sahip çiftler, özgürlükçü tutuma sahip çiftlere göre daha düşük doyum bildirmişlerdir (Schwarzwald ve ark., 2008).

1.3. ARAŞTIRMANIN AMACI

Literatürde romantik ilişkilerde doyumu araştıran çok sayıda çalışmaya rastlanmaktadır. Bu değişkenlerden biri de romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançlardır. Akılcı olmayan inançlara sahip olmanın, ilişki doyumunu olumsuz yönde etkilediğini gösteren araştırma sonuçlarına ulaşılmıştır (Knee ve ark., 2003; Campbell ve ark., 2010; Sığırcı, 2010). İlişkilerle ilgili inançlar bireylerin bir ilişkinin nasıl olması gerektiği ile ilgili düşünceleri, ilişkilerden beklentileri, duygu, düşünce, davranış ve ilişkiden alınan doyumu etkiler (Sullivan ve Schwebel, 1995). Dolayısıyla, ilişkileriyle ilgili gerçekçi olmayan beklentilere, bilişsel çarpıtmalara ve

akılcı olmayan inançlara sahip olan bireylerin ilişkileriyle ilgili sorun yaşama olasılıkları artmaktadır. Bu nedenle ilişki doyumunu yordamada romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançların araştırılması önemlidir. Ayrıca akılcı olmayan inançların ilişkili olduğu değişkenlerin de anlaşılmasının ilişki doyumunu yordamada önemli olduğu düşünülmektedir.

İlişkiye yönelik akılcı olmayan inançlarla ilişkisi olan önemli değişkenlerden birinin de toplumsal cinsiyet olduğu bilinmektedir. Romantik ilişkilerle ilgili yapılan araştırmalar, ilişkilerde geleneksel toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin kalıp yargı ve tutumların etkili olduğunu göstermektedir (Winstead & Derlega, 1993). Toplumun kadın ve erkeğe ilişkide yüklediği roller ve bireylerin toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutumlarının anlaşılmasının romantik ilişkileri anlamada önem taşıdığı düşünülmektedir.

İlgili literatür incelendiğinde, yurtdışında ilişki doyumu ile ilgili çok çeşitli çalışmalar olmasına karşın, ilişki doyumunu toplumsal cinsiyet bağlamında inceleyen çalışmalara daha az rastlanmaktadır. Ayrıca literatürde ilişki doyumu, romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançlar ve toplumsal cinsiyet rolü tutumları değişkenlerinin bir ya da ikisi arasındaki ilişkilerin incelendiği görülmüş; ancak tüm değişkenlerin bir arada ele alınarak değerlendirildiği bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu çalışma, bu alandaki çalışmalara katkı sağlaması açısından önem taşımaktadır.

Bu araştırmanın amacı, romantik ilişki doyumu, romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançlar ve toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlar arasındaki ilişkileri incelemektir. Bu amaçla aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançlar ve toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumların ilişki doyumu üzerinde anlamlı bir etkisi var mıdır?
2. Romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançlar ve toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlar arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
3. Romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançlar cinsiyet, yerleşim yeri, anne ve babanın eğitim durumu, ilişki durumu ve ilişki süresine göre farklılık göstermekte midir?

4. Toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlar ile cinsiyet, yerleşim yeri, anne ve babanın eğitim durumu, ilişki durumu ve ilişki süresi değişkenleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
5. İlişki doyumu cinsiyet, yerleşim yeri, anne ve babanın eğitim durumu, ilişki durumu ve ilişki süresi değişkenlerine göre farklılık göstermekte midir?

BÖLÜM 2

YÖNTEM

2.1. Katılımcılar

Araştırmanın örneklemini Hacettepe Üniversitesi, Ortadoğu Teknik Üniversitesi ve Gazi Üniversitesi'nde çeşitli bölümlerde lisans eğitimine devam etmekte olup bir romantik ilişki içerisinde olan 225 öğrenci oluşturmaktadır. Toplam 227 kişiden veri toplanmış ancak çok sayıda soruya yanıt vermemiş 2 katılımcı araştırmaya dahil edilmemiştir.

Katılımcıların yaşları 18-30 arasında değişmektedir ve örneklemin yaş ortalaması 21.54'tür (ss=2.17). Katılımcıların 127'si kadın (%56.4), 98'i erkektir (%43.6). Kadınların yaş ortalaması 21.29 (ss=1.94), erkeklerin yaş ortalaması 21.86'dır (ss=2.40). Eğitim görülen üniversite açısından bakıldığında 74 (%32.9) katılımcının Hacettepe Üniversitesi, 85 (%37.8) katılımcının Ortadoğu Teknik Üniversitesi, 66 (%29.3) katılımcının ise Gazi Üniversitesi'ne devam ettiği görülmektedir.

2.2. Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplamak amacıyla Kişisel Bilgi Formu, Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği (TCRTÖ), Romantik İlişkilerde Akılcı Olmayan İnançlar Ölçeği (RAINÖ) ve İlişki Doyumu Ölçeği kullanılmıştır.

2.2.1. Kişisel Bilgi Formu

Kişisel bilgi formu, çalışmada katılımcıların yaş, cinsiyet, eğitim gördükleri üniversite, bölüm, sınıf, anne ve babanın eğitim durumu, ailenin ortalama aylık geliri, hayatlarının çoğunu geçirdikleri yer gibi demografik özellikleri hakkında bilgi edinmek amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilmiştir. Ayrıca içinde buldukları romantik ilişkinin ne kadar süredir devam ettiğine yönelik bir soru bulunmaktadır.

Katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin bilgiler Tablo 2.1.1.1.'de gösterilmiştir.

Tablo 2.2.1.1. Katılımcıların Demografik Özellikleri

	N=225	Yüzde (%)
Cinsiyet		
Kadın	127	56.40
Erkek	98	43.60
Üniversite		
Hacettepe	74	32.90
ODTÜ	85	37.80
Gazi	66	29.30
Sınıf		
1	59	26.20
2	40	17.80
3	24	10.70
4	102	45.30
Anne Eğitim Düzeyi		
İlkokul	55	24.40
Ortaokul/Lise	87	38.70
Üniversite +	83	36.90
Baba Eğitim Düzeyi		
İlkokul	25	11.10
Ortaokul/Lise	75	33.30
Üniversite +	125	55.60
Gelir Düzeyi		
Alt	74	32.90
Orta	148	65.80
Üst	3	1.30
Yerleşim Yeri		
Köy/Kasaba/İlçe	30	13.40
Şehir	63	28.00
Büyükşehir	132	58.70
İlişki Süresi		
1-12 Ay	88	39.10
13-24 Ay	53	23.60
25+	84	37.30

2.2.2. Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği

Zeyneloğlu ve Terzioğlu (2011) tarafından, üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla geliştirilmiştir. 38 maddeden oluşan ve 1 (hiç katılmıyorum) ile 5 (tamamen katılıyorum) arasında puanlanan Likert tipi bir ölçektir. Toplumsal cinsiyet rollerine yönelik eşitlikçi tutum cümleleri için katılımcılar; tamamen katılıyorsa 5 puan, katılıyorsa 4 puan, kararsızsa 3 puan, katılmıyorsa 2 puan, kesinlikle katılmıyorsa 1 puan almaktadırlar. Geleneksel tutum cümleleri için ise yukarıda belirtilenin tam tersi olacak şekilde puanlama yapılmaktadır. Ölçekten alınabilecek en yüksek puan 190, en düşük puan 38'dir. Ölçekten alınan puanların yüksek olması eşitlikçi tutuma, düşük olması geleneksel tutuma işaret etmektedir. Ölçeğin geliştirilme çalışmasında toplam Cronbach's Alfa iç güvenlik katsayısı .92 olarak bulunmuştur (Zeyneloğlu & Terzioğlu, 2011). Bu çalışmadan elde edilen iç tutarlılık katsayısı ise .92'dir.

Ölçeğin 5 alt boyutu vardır:

Eşitlikçi Cinsiyet Rolü: Kadın ve erkeklerin günlük yaşamda ve ilişkilerinde rol ve sorumlulukları paylaşmaları ile ilgilidir. "Çalışma yaşamında kadınlara ve erkeklere eşit ücret ödenmelidir.", "Ailede ev işleri eşler arasında eşit olarak paylaşılmalıdır." gibi ifadeler içermektedir. Ölçek geliştirme çalışmasında Cronbach Alfa Güvenirlik Katsayısı .78 olarak saptanmış, bu çalışmada ise .73 olarak bulunmuştur.

Kadın Cinsiyet Rolü: "Kadının temel görevi anneliktir.", "Bir genç kızın flört etmesine ailesi izin vermelidir." gibi maddelerden oluşan bu alt boyut, toplum tarafından kadına yüklenen rol ve sorumlulukları içermektedir. Ölçek geliştirme çalışmasında Cronbach Alfa Güvenirlik Katsayısı .80 olarak saptanmış, bu çalışmada ise .82 olarak bulunmuştur.

Evlilikte Cinsiyet Rolü: Toplum tarafından kadın ve erkeğe evlilik yaşamında yüklenen roller ve sorumluluklar ile ilgilidir. "Bir erkeğin karısını aldatması normal karşılanmalıdır.", "Evlilikte kadın istemediği zaman cinsel ilişkiyi reddetmelidir." şeklinde ifadeler içermektedir. Ölçek geliştirme çalışmasında Cronbach Alfa Güvenirlik Katsayısı .78 olarak saptanmış, bu çalışmada ise .66 olarak bulunmuştur.

Geleneksel Cinsiyet Rolü: Kadın ve erkeğin günlük yaşamdaki rol ve sorumlulukları ile ilgilidir. “Evin reisi erkektir.”, “Erkeğin maddi gücü yeteriyse kadın çalışmamalıdır.” gibi ifadelerden oluşmaktadır. Ölçek geliştirme çalışmasında Cronbach Alfa Güvenirlik Katsayısı .78 olarak saptanmış, bu çalışmada ise .81 olarak bulunmuştur.

Erkek Cinsiyet Rolü: Toplum içinde erkeğin rol ve sorumlulukları ile ilgilidir. “Evlilikte erkeğin yaşı kadından büyük olmalıdır.”, “Ailede kazancın nasıl kullanılacağına erkek karar vermelidir.” şeklinde ifadeler içermektedir. Ölçek geliştirme çalışmasında Cronbach Alfa Güvenirlik Katsayısı .72 olarak saptanmış, bu çalışmada ise .70 olarak bulunmuştur (Zeyneloğlu ve Terzioğlu, 2011).

2.2.3. Romantik İlişkilerde Akılcı Olmayan İnançlar Ölçeği

Üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilere yönelik akılcı olmayan inançlarını belirleyebilmek için Sarı (2008) tarafından geliştirilen bu ölçek kullanılmıştır. Ölçek 30 maddeden ve 6 alt boyuttan oluşmaktadır. Bu alt boyutlar Aşırı Beklentiler (21, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29 numaralı maddeler), Sosyal Zaman Kullanımı (16, 17, 18, 19, 20, 22 numaralı maddeler), Zihin Okuma (5, 6, 7, 8, 9, 10 numaralı maddeler), Farklı Düşünmek (1, 2, 3, 4 numaralı maddeler), Fiziksel Yakınlık (14, 15, 30 numaralı maddeler) ve Cinsiyet Farklılıkları (11, 12, 13 numaralı maddeler) olarak belirtilmiştir. 1 (hiç katılmıyorum) ile 5 (tamamen katılıyorum) arasında puanlanan Likert tipi bir ölçektir. Ölçeğin 1. ve 22. Maddeleri tersten puanlanmaktadır. Ölçekten alınan puanlar yükseldikçe bireyin romantik ilişkilere yönelik akılcı olmayan inançları da artmaktadır. Ölçekten alınabilecek en yüksek puan 150, en düşük puan 30’dur. Ölçeğin geliştirilme çalışmasında genel toplam puanı için bulunan Cronbach Alfa katsayısı .85’tir. Bu çalışmada, iç tutarlılık katsayısı .87 olarak bulunmuştur.

Ölçeğin alt boyutları aşağıda açıklanmıştır:

Aşırı Beklentiler Alt Boyutu: Bu boyut, ilişkiye ve partnere yönelik gerçekçi olmayan beklentilere ilişkin ifadeleri içermektedir. “Birlikte olduğum kişi her ihtiyaç duyduğumda benim yanımda olabilmeli”, “Birlikte olduğum kişi benim istediğim bir şeyi kendisi istemese bile beni mutlu etmek için yapmasını beklerim.” gibi maddelerden oluşmaktadır. Bu alt boyut için ölçek geliştirme çalışmasında elde edilen

Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı .81 iken bu çalışmada .85 olarak bulunmuştur.

Sosyal Zaman Kullanımı Boyutu: Bu boyutta “Birlikte olduğum kişi her sosyal faaliyete benimle katılmayı istemeli” gibi sosyal ve serbest zaman etkinlikleriyle ilgili gerçekçi olmayan beklentileri içeren ifadeler yer almaktadır. Bu alt boyut için ölçek geliştirme çalışmasında elde edilen Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı .78 iken bu çalışmada .79 olarak bulunmuştur.

Zihin Okuma Alt Boyutu: Bu boyut, “Birlikte olduğum kişi benim ne düşündüğümü ben ifade etmesem de anlayabilmelidir” gibi partnerlerin birbirlerinin istek ve düşüncelerini birbirlerine ifade etmeksizin anlamaları gerektiğine yönelik akılcı olmayan beklentileri içermektedir. Bu alt boyut için ölçek geliştirme çalışmasında elde edilen Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı .78 iken bu çalışmada .83 olarak bulunmuştur.

Farklı Düşünmek Alt Boyutu: “Birlikte olduğum kişi benimle herhangi bir konuda zıt fikirlerini tartışırsa buna dayanmam” gibi; birlikte olan kişilerin birbirinden farklı düşüncelere sahip olmalarının yıkıcı olduğuna dair gerçekçi olmayan ifadeler, bu boyutta yer almaktadır. Bu alt boyut için ölçek geliştirme çalışmasında elde edilen Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı .69’dur. Bu çalışmada da aynı şekilde .69 olarak bulunmuştur.

Fiziksel Yakınlık Alt Boyutu: “Eğer birlikte olduğum kişi ilişkiye ciddi yaklaşıyorsa asla yakın fiziksel temas teklif etmez.” gibi fiziksel yakınlığa ilişkin gerçekçi olmayan ifadeler içeren bu alt boyut için, ölçek geliştirme çalışmasında elde edilen Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı .53 iken bu çalışmada .65 olarak bulunmuştur.

Cinsiyet Farklılıkları Alt Boyutu: Bu boyutta, “Kadın ve erkek muhtemelen karşı cinsi hiçbir zaman yeteri kadar anlayamayacaktır” gibi cinsiyet farklılıklarının ilişkiye etkisine ilişkin gerçekçi olmayan ifadeler bulunmaktadır. Bu alt boyut için ölçek geliştirme çalışmasında elde edilen Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı .53 iken bu çalışmada .67 olarak bulunmuştur (Sarı & Korkut Owen, 2015).

2.2.4. İlişki Doyumu Ölçeği

Katılımcıların ilişki doyumlarına ilişkin veri elde etmek amacıyla, Hendrick (1988) tarafından geliştirilen İlişki Doyumu Ölçeği (Relationship Assesment Scale) kullanılmıştır (Hendrick, 1988). Ölçek 7 maddeden oluşmaktadır. Yedi basamaklı Likert tipi bir ölçektir. Ölçekteki 4. ve 7. maddeler ters puanlanmaktadır. Ölçekten alınan yüksek puanlar, katılımcının ilişki doyumunun yüksek olduğuna, düşük puanlar ilişkiden alınan doyumun düşük olduğuna işaret etmektedir.

İlişki Doyumu Ölçeği Curun (2001) tarafından Türkçe'ye uyarlanmıştır. Ölçeğin orijinaline uygun olarak, Türkçe formunun tek faktörlü bir yapısı bulunmaktadır ve iç tutarlık katsayısı .86 olarak bulunmuştur. Bu çalışmada iç tutarlılık katsayısı hesaplandığında da aynı şekilde .86 sonucu elde edilmiştir.

BÖLÜM 3

BULGULAR

Bu bölümde araştırmanın amaçları doğrultusunda toplanan verilere uygulanan istatistiksel analiz sonuçlarına yer verilmiştir. Analiz aşamasına geçilmeden önce veriler hatalarından arındırılmıştır. Bulguların değerlendirilmesi amacıyla SPSS (Statistical Package for Social Sciences) for Mac 20.0 programı kullanılmıştır.

3.1. Demografik Değişkenlere İlişkin Bulgular

Araştırmanın bu aşamasında cinsiyet, yerleşim yeri, anne ve babanın eğitim düzeyleri, ilişki durumu, ilişki süresi ile Toplumsal Cinsiyet Roller Tutum Ölçeği, Romantik İlişkilerde Akılcı Olmayan İnançlar Ölçeği ve İlişki Doyumu Ölçeği'nden alınan puanlar arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Gelir düzeyi ve devam edilen sınıf değişkenlerinde katılımcılar gruplara homojen olarak dağılmamıştır. Ayrıca gelir düzeyi, sınıf ve yaş değişkeni ile yapılacak analizlerden; çalışmanın sadece üniversite öğrencileri örneklemeyle yapılmış olması sebebiyle, sağlıklı sonuçların elde edilemeyeceği düşünülmüş ve analizlere dahil edilmemiştir.

Tablo 3.1.1. Cinsiyet Değişkenine Göre Araştırma Değişkenlerinden Alınan Puanlar İçin Yapılan t Testi Sonuçları

	Kadın		Erkek		t	p
	Ort	ss	Ort	ss		
Kadın Cinsiyet Rolü	34.10	5.20	30.61	6.68	4.26***	0.00
Evlilikte Cinsiyet Rolü	37.93	2.54	34.96	3.76	6.73***	0.00
Geleneksel Cinsiyet Rolü	32.90	5.57	28.65	5.92	5.52***	0.00
Erkek Cinsiyet Rolü	26.06	3.69	24.82	3.87	2.44*	0.02

* p<.05 , *** p<.001

Cinsiyet değişkeni ile Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği, Romantik İlişkilerde Akılcı Olmayan İnançlar Ölçeği ve İlişki Doyumu Ölçeği'nden alınan puanlar arasındaki ilişkilerin incelenmesi için t testi yapılmıştır. Analiz sonucunda cinsiyet değişkeni ile Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği'nin alt boyutlarından kadın cinsiyet rolü, evlilikte cinsiyet rolü, geleneksel cinsiyet rolü ve erkek cinsiyet rolü boyutları arasında anlamlı ilişki bulunmuştur.

Kadınların kadın cinsiyet rolü puan ortalamasının ($\bar{X}$ =34.10, ss=5.20), erkeklerin kadın cinsiyet rolü puan ortalamasından ($\bar{X}$ =30.61, ss=6.68) anlamlı düzeyde daha yüksek ($t=4.26$, $p<.001$); kadınların evlilikte cinsiyet rolü puan ortalamasının ($\bar{X}$ =37.93, ss=2.54), erkeklerin evlilikte cinsiyet rolü puan ortalamasından ($\bar{X}$ =34.96, ss=3.76) daha yüksek ($t=6.73$, $p<.001$); kadınların geleneksel cinsiyet rolü puan ortalamasının ($\bar{X}$ =32.90, ss=5.57), erkeklerin geleneksel cinsiyet rolü puan ortalamasından ($\bar{X}$ =28.65, ss=5.92) daha yüksek ($t=5.52$, $p<.001$); kadınların erkek cinsiyet rolü puan ortalamasının ($\bar{X}$ =26.06, ss=3.69), erkeklerin erkek cinsiyet rolü puan ortalamasından ($\bar{X}$ =24.82, ss=3.87) daha yüksek olduğu bulunmuştur ($t=2.44$, $p<.05$). Buna göre kadınlar belirtilen tüm alt ölçeklerden erkeklere göre daha yüksek puan almışlardır. Sonuçlar dikkate alındığında kadın öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha eşitlikçi oldukları söylenebilir. Analize giren diğer değişkenler ile cinsiyet değişkeni arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmamıştır.

Tablo 3.1.2. Yerleşim Yeri Değişkenine Göre Araştırma Değişkenlerinden Alınan Puanlar İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

	Köy/Kasaba/İlçe		şehir		Büyükşehir		F
	Ort	ss	Ort	ss	Ort	ss	
TCRTÖ							
Kadın	30.60	6.44	31.17	6.08	33.70	5.87	5.67**

** $p<.01$

Toplumsal Cinsiyet Rolü Tutumları, Romantik İlişkilerde Akılcı Olmayan İnançlar ve İlişki Doyumunun yerleşim yeri değişkenine bağlı farklar gösterip

göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizinin sonuçları Tablo 3.1.2.'de gösterildiği şekildedir. Buna göre yerleşim yeri değişkeninin sadece TCRTÖ alt ölçeği olan kadın cinsiyet rolü boyutu üzerinde etkili olduğu görülmüştür. Tukey testi kullanılarak yapılan gruplararası karşılaştırma sonuçlarına göre hayatının çoğunluğunu büyük şehirde geçiren katılımcıların puan ortalaması ($\bar{X}=33.70$, $ss=5.87$), şehir ($\bar{X}=31.17$, $ss=6.08$) ve köy, kasaba ya da ilçede ($\bar{X}=30.60$ $ss=6.44$) yaşayan katılımcıların puan ortalamalarından anlamlı düzeyde daha yüksektir ($F_{2,224}=5.67$, $p<.05$).

Tablo 3.1.3. Anne Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Araştırma Değişkenlerinden Alınan Puanlar İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

	İlkokul		Ortaokul/Lise		Üniversite		F
	Ort	ss	Ort	ss	Ort	ss	
TCRTÖ							
Eşitlikçi	35.84	3.94	37.65	3.04	37.19	3.29	5.01*
Kadın	30.43	6.41	32.92	5.95	33.65	5.83	4.96*
Evlilik	35.36	4.25	37.20	2.63	36.89	3.46	5.30*
Geleneksel	29.09	6.69	31.39	5.71	31.98	5.84	4.07*
RAİNÖ							
Fiziksel	7.25	2.86	6.97	2.88	6.11	2.49	3.47*

* $p<.05$

Toplumsal Cinsiyet Rolü Tutumları, Romantik İlişkilerde Akılcı Olmayan İnançlar ve İlişki Doyumu'na anne eğitim düzeyi değişkeni açısından bakıldığında, TCRTÖ alt ölçeklerinden eşitlikçi cinsiyet rolü, kadın cinsiyet rolü, evlilikte cinsiyet rolü, geleneksel cinsiyet rolü ve RAİNÖ alt ölçeklerinden fiziksel yakınlık boyutu ile anlamlı ilişki gösterdiği görülmektedir.

Eşitlikçi cinsiyet rolü boyutundan alınan puanlara göre annesi ilkökul mezunu olan öğrencilerin puan ortalaması ($\bar{X}=35.84$, $ss=3.94$) annesi ortaokul ya da lise mezunu öğrencilerin puan ortalamasından ($\bar{X}=37.65$, $ss=3.04$) anlamlı düzeyde daha düşüktür ($F_{2,224}=5.01$, $p<.05$).

Kadın cinsiyet rolü boyutuna bakıldığında annesi ilkokul mezunu olan öğrencilerin puan ortalamasının ($\bar{X}=30.43$, $ss=6.41$) annesi ortaokul ya da lise ($\bar{X}=32.92$, $ss=5.95$) ve üniversite mezunu olan öğrencilerin ortalamasından ($\bar{X}=33.65$, $ss=5.83$) anlamlı düzeyde daha düşük olduğu görülmektedir ($F_{2-224}=4.96$, $p<.05$).

Evlilikte cinsiyet rolü boyutuna göre annesi ilkokul mezunu olan öğrenciler ($\bar{X}=35.36$, $ss=4.25$) annesi ortaokul ya da lise ($\bar{X}=37.20$, $ss=2.63$) ve üniversite mezunu ($\bar{X}=36.89$, $ss=3.46$) olan öğrencilere göre daha düşük puan almışlardır ($F_{2-224}=5.30$, $p<.05$).

Geleneksel cinsiyet rolü alt boyutundan alınan puanlara göre annesi ilkokul mezunu olan öğrencilerin puan ortalamasının ($\bar{X}=29.09$, $ss=6.69$) annesi üniversite mezunu olan öğrencilerin puan ortalamasından ($\bar{X}=31.98$, $ss=5.84$) daha düşük olduğu bulunmuştur ($F_{2-224}=4.07$, $p<.05$).

RAİNÖ alt ölçeklerinden fiziksel yakınlık alt boyutundan alınan puanlara göre annesi ilkokul mezunu olan öğrencilerin ortalamaları ($\bar{X}=7.25$, $ss=2.86$) annesi üniversite mezunu olan öğrencilerin puan ortalamalarından ($\bar{X}=6.11$, 2.49) anlamlı düzeyde daha yüksektir ($F_{2-224}=3.47$, $p<.05$).

Tablo 3.1.4. Baba Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Araştırma Değişkenlerinden Alınan Puanlar İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

	İlkokul		Ortaokul/Lise		Üniversite		F
	Ort	ss	Ort	ss	Ort	ss	
TCRTÖ							
Eşitlikçi	35.16	4.30	37.15	3.08	37.35	3.35	4.43*
Kadın	30.03	6.69	31.67	6.21	33.64	5.76	5.06*
Evlilik	34.28	5.08	37.15	2.57	36.80	3.37	7.15**

* $p<.05$, ** $p<.01$

Toplumsal Cinsiyet Rolü Tutumları, Romantik İlişkilerde Akılcı Olmayan İnançlar ve İlişki doyumuna baba eğitim düzeyi değişkeni açısından bakıldığında

TCRTÖ alt ölçeklerinden eşitlikçi cinsiyet rolü, kadın cinsiyet rolü ve evlilikte cinsiyet rolü boyutlarında anlamlı ilişki bulunmuştur. RAINÖ alt boyutları ve ilişki doyumu puanları ile baba eğitim düzeyi arasında anlamlı ilişkiye rastlanmamıştır.

Tablo 3.1.4.'ten izlenebileceği gibi babası ilkokul mezunu olan öğrencilerin eşitlikçi cinsiyet rolü puan ortalamaları ($\bar{X}=35.16$, $ss=4.30$), babası ortaokul ya da lise ($\bar{X}=37.15$, $ss=3.08$) ve üniversite mezunu olan öğrencilerin ortalamalarından ($\bar{X}=37.35$, $ss=3.35$) anlamlı düzeyde daha düşüktür ($F_{2-224}=4.43$, $p<.05$).

Kadın cinsiyet rolü boyutuna bakıldığında babası ilkokul mezunu olan öğrencilerin puan ortalamalarının ($\bar{X}=30.03$, $ss=6.69$) babası üniversite mezunu olan öğrencilerin ortalamalarından ($\bar{X}=33.64$, $ss=5.76$) anlamlı düzeyde daha düşük olduğu bulunmuştur ($F_{2-224}=5.06$, $p<.05$).

Evlilikte cinsiyet rolü boyutundan alınan puanlara göre babası ilkokul mezunu olan öğrencilerin puan ortalamaları ($\bar{X}=34.28$, $ss=5.08$) babası ortaokul ya da lise ($\bar{X}=37.15$, $ss=2.57$) ve üniversite mezunu olan öğrencilerin puan ortalamalarından ($\bar{X}=36.80$, $ss=3.37$) anlamlı düzeyde daha düşüktür ($F_{2-224}=7.15$, $p<.01$).

Tablo 3.1.5. İlişki Durumu Değişkenine Göre Araştırma Değişkenlerinden Alınan Puanlar İçin Yapılan t Testi Sonuçları

	Flört		Sözlü/Nişanlı/Evli		t	p
	Ort	ss	Ort	ss		
Kadın Cinsiyet Rolü	32.89	5.91	29.96	7.33	2.24	.03*
İlişki Doyumu	38.98	8.15	41.96	4.85	-2.60	.01*

* $p<.05$

İlişki durumu değişkeni ile Toplumsal Cinsiyet Rolü Tutumları Ölçeği, Romantik İlişkilerde Akılcı Olmayan İnançlar Ölçeği ve İlişki Doyumu Ölçeği puanları t Testi ile karşılaştırılmıştır. Yapılan analizler sonucunda ilişki durumu değişkeni ile TCRTÖ alt boyutlarından kadın cinsiyet rolü ve ilişki doyumu değişkenleri arasında ilişki bulunmuştur. Buna göre kadın cinsiyet rolü boyutunda

flört döneminde olanlar ($\bar{X}=32.89$, $ss=5.91$) sözlü, nişanlı ya da evli olanlardan ($\bar{X}=29.96$, $ss=7.33$) daha yüksek puan almışlardır ($t=2.24$, $p<.05$). Flört dönemindekilerin ilişki doyumu puanları ($\bar{X}=38.98$, $ss=8.15$) sözlü, nişanlı ya da evli olanların ilişki doyumu puanlarından ($\bar{X}=41.96$, $ss=4.85$) daha düşüktür ($t=-2.60$, $p<.05$).

Tablo 3.1.6. İlişki Süresi Değişkenine Göre Araştırma Değişkenlerinden Alınan Puanlar İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

	1-12 Ay		13-24 Ay		25+		F
	Ort	ss	Ort	Ss	Ort	Ss	
TCRTÖ							
Kadın	34.29	5.09	32.05	5.94	31.13	6.83	6.28**
Evlilik	37.41	3.20	36.39	3.44	35.98	3.60	3.99*
Geleneksel	32.95	5.82	30.11	6.04	29.64	5.95	7.57**
Erkek	26.63	3.38	24.83	3.68	24.80	4.08	6.33**
RAİNÖ							
Sosyal Zaman	10.44	4.05	13.25	5.09	11.68	3.99	7.11**

* $p<.05$, ** $p<.01$

Toplumsal Cinsiyet Rolü Tutumları, Romantik İlişkilerde Akılcı Olmayan İnançlar ve İlişki doyumuna ilişki süresi değişkeni açısından bakıldığında TCRTÖ alt ölçeklerinden kadın cinsiyet rolü, evlilikte cinsiyet rolü, geleneksel cinsiyet rolü ve erkek cinsiyet rolü boyutlarında; RAİNÖ alt ölçeklerinden sosyal zaman kullanımı alt boyutunda anlamlı ilişki bulunmuştur. Buna göre 1-12 ay süresinde ilişkisi olan katılımcıların kadın cinsiyet rolü puan ortalamaları ($\bar{X}=34.29$, $ss=5.09$), 25 ay ve üzeri süreyle ilişkisi olanların puan ortalamalarından ($\bar{X}=31.13$, $ss=6.83$) anlamlı düzeyde daha yüksektir ($F_{2-224}=6.28$, $p<.01$).

Evlilikte cinsiyet rolü boyutuna bakıldığında ilişkisi 1-12 ay aralığında olan bireylerin puan ortalamaları ($\bar{X}=37.41$, $ss=5.09$), 25 ay ve üzeri olan bireylerin puan ortalamalarından ($\bar{X}=35.98$, $ss=3.60$) anlamlı düzeyde daha yüksektir ($F_{2-224}=3.99$, $p<.05$).

Geleneksel cinsiyet boyutundan alınan puanlara göre 1-12 ay süreli ilişkisi olanların puan ortalamaları ($\bar{X}$ =32.95, ss=5.82), 13-24 ay (30.11, ss=6.04) ve 25 ay ve üzeri olan bireylerin puan ortalamalarından ($\bar{X}$ =29.64, ss=5.95) anlamlı düzeyde daha yüksektir ($F_{2-224}=7.57$, $p<.01$).

Erkek cinsiyet rolü boyutunda 1-12 ay süresinde ilişkisi olanların puan ortalamaları ($\bar{X}$ =26.63, ss=3.38), 13-24 ay ($\bar{X}$ =24.83, ss=3.68) ve 25 ay ve üzeri süresinde ilişkisi olanların puan ortalamalarından ($\bar{X}$ =24.80, ss=4.08) anlamlı düzeyde daha yüksektir ($F_{2-224}=6.33$, $p<.01$).

RAINÖ alt boyutlarından sadece sosyal zaman kullanımı alt boyutunda anlamlı sonuçlara ulaşılmıştır. Buna göre 1-12 ay aralığında ilişkisi olan katılımcıların puan ortalamaları ($\bar{X}$ =10.44, ss=4.05), 13-24 ay aralığında ilişkisi olan bireylerin puan ortalamalarından ($\bar{X}$ =13.25, ss=5.09) anlamlı düzeyde daha düşüktür ($F_{2-224}=7.11$, $p<.01$).

3.2. Araştırmanın Amacına Yönelik Bulgular

Araştırmanın bu aşamasında toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlar, romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançlar ve ilişki doyumu değişkenleri arasındaki ilişkiler incelenmiştir.

İlk aşamada Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği ve alt ölçeklerinden alınan puanlar, Romantik İlişkilerde Akılcı Olmayan İnançlar Ölçeği ve alt ölçeklerinden alınan puanlar ve İlişki Doyumu Ölçeği'nden alınan puanlar arasındaki ilişkilerin incelenmesi amacıyla Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Analizi yapılmış, bulguları Tablo 3.2.1.'de paylaşılmıştır.

İkinci aşamada ilişki doyumunu yordayan değişkenleri belirlemek amacıyla aşamalı hiyerarşik regresyon analizi yapılmıştır. Hiyerarşik regresyon analizinin aşamaları tablo 3.2.2.'de, analiz sonuçları tablo 3.2.3.'te paylaşılmıştır.

Tablo 3.2.1. Toplumsal Cinsiyet Rollerini, Romantik İlişkilerde Akılcı Olmayan İnançlar ve İlişki Doyumu Ölçeklerinden Aldıkları Puanlar Arasındaki Korelasyonlar

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1 Eşitlikçi	1													
2 Kadın	.49**	1												
3 Evlilikte	.62**	.58**	1											
4 Geleneksel	.50**	.78**	.58**	1										
5 Erkek	.47**	.66**	.54**	.74**	1									
6 TCRT top.	.70**	.89**	.77**	.91**	.82**	1								
7 Aşırı Bek.	-.03	-.25**	-.10	-.28**	-.24**	-.24**	1							
8 Sosyal Zam	-.32**	-.40**	-.39**	-.47**	-.42**	-.49**	.34**	1						
9 Zihin Okuma	-.05	-.19**	-.10	-.29**	-.23**	-.23**	.53**	.38**	1					
10 Farklı Düş.	-.25**	-.27**	-.24**	-.31**	-.34**	-.34**	-.01	.34**	.16*	1				
11 Fiziksel Yak.	-.29**	-.69**	-.32**	-.59**	-.53**	-.62**	.24**	.37**	.29**	.36**	1			
12 Cinsiyet F.	-.15*	-.23**	-.24**	-.30**	-.37**	-.31**	.23**	.11	.14*	.20**	.24**	1		
13 RAİNÖ top.	-.25**	-.50**	-.33**	-.56**	-.52**	-.54**	.74**	.70**	.74**	.43**	.59**	.43**	1	
14 İlişki Doy.	.06	-.01	.07	.01	.15*	.05	.14*	-.06	-.02	-.30**	-.20**	-.17*	-.09	1

* p<.05 , ** p<.01

Tablo 3.2.1.'de görüldüğü gibi İlişki Doyumu puanları ile Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği (TCRTÖ) ve Romantik İlişkilerde Akılcı Olmayan İnançlar Ölçeği'nden (RAİNÖ) alınan toplam puanların arasında anlamlı ilişki bulunmamaktadır. Bununla birlikte RAİNÖ toplam puanları ile TCRTÖ toplam puanları arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r=-.54, p<.01$).

İlişki Doyumu puanları ile RAİNÖ alt ölçeklerinden elde edilen puanlara göre ilişki doyumu, aşırı beklentiler($r=.14, p<.05$) puanı arasında pozitif yönde; farklı düşünmek ($r=-.30, p<.01$), fiziksel yakınlık ($r=-.20, p<.01$), cinsiyet farklılıkları($r=-.17, p<.05$) puanları arasında ise negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. İlişki Doyumu ile TCRTÖ alt boyutlarından sadece erkek cinsiyet rolü puanları arasında pozitif yönde ilişki bulunmuştur ($r=.15, p<.05$)

TCRTÖ ve RAİNÖ alt boyutları arasında hesaplanan korelasyon katsayılarına göre TCRTÖ alt boyutlarından eşitlikçi cinsiyet rolü ile RAİNÖ alt boyutlarından sosyal zaman kullanımı ($r=-.32, p<.01$), farklı düşünmek ($r=-.25, p<.01$), fiziksel yakınlık ($r=-.29, p<.01$), cinsiyet farklılıkları ($r=-.15, p<.05$) ve RAİNÖ toplam puanı ($r=-.25, p<.01$) arasında negatif yönde ilişki bulunmuştur.

Kadın cinsiyet rolü ile aşırı beklentiler ($r=-.25, p<.01$), sosyal zaman kullanımı ($r=-.40, p<.01$), zihin okuma ($r=-.19, p<.01$), farklı düşünmek ($r=-.27, p<.01$), fiziksel yakınlık ($r=-.69, p<.01$), cinsiyet farklılıkları ($r=-.23, p<.01$) ve RAİNÖ toplam puanları ($r=-.50, p<.01$) arasında negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur.

Evlilikte cinsiyet rolü ile sosyal zaman kullanımı ($r=-.39, p<.01$), farklı düşünmek ($r=-.24, p<.01$), fiziksel yakınlık ($r=-.32, p<.01$), cinsiyet farklılıkları ($r=-.24, p<.01$) boyutları puanları ve RAİNÖ toplam puanı ($r=-.33, p<.01$) negatif yönde ilişkilidir.

Geleneksel cinsiyet rolü ile RAİNÖ alt boyutlarının tamamı arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Buna göre aşırı beklentiler ($r=-.28, p<.01$), sosyal zaman kullanımı ($r=-.47, p<.01$), zihin okuma ($r=-.29, p<.01$), farklı düşünmek ($r=-.31, p<.01$), fiziksel yakınlık ($r=-.59, p<.01$), cinsiyet farklılıkları puanları ($r=-.30, p<.01$) ve RAİNÖ toplam puanı ($r=-.56, p<.01$) ile geleneksel cinsiyet rolü puanları negatif yönde ilişkilidir.

Erkek cinsiyet rolü puanlarının da geleneksel cinsiyet rolü puanları gibi RAINÖ alt boyutlarının tamamı ile ilişkili olduğu görülmektedir. Buna göre aşırı beklentiler ($r=-.24$, $p<.01$), sosyal zaman kullanımı ($r=-.42$, $p<.01$), zihin okuma ($r=-.23$, $p<.01$), farklı düşünmek ($r=-.34$, $p<.01$), fiziksel yakınlık ($r=-.53$, $p<.01$), cinsiyet farklılıkları puanları ($r=-.37$, $p<.01$) ve RAINÖ toplam puanı ($r=-.52$, $p<.01$) ile erkek cinsiyet rolü puanları negatif yönde ilişki göstermektedir.

Tablo 3.2.2. İlişki Doyumunu Yordayan Değişkenlere İlişkin Hiyerarşik Regresyon Analizi Aşamaları

Bu aşamada ilişki doyumunu yordayan değişkenleri belirlemek amacıyla hiyerarşik regresyon analizi yapılmıştır. Bu amaçla, sırasıyla Toplumsal Cinsiyet Roller Tutum Ölçeği'nin alt boyutları olan eşitlikçi cinsiyet rolü, kadın cinsiyet rolü, evlilikte cinsiyet rolü, geleneksel cinsiyet rolü ve erkek cinsiyet rolü ile Romantik İlişkilerde Akılcı Olmayan İnançlar Ölçeği'nin alt boyutları olan aşırı beklentiler, sosyal zaman kullanımı, zihin okuma, farklı düşünmek, fiziksel yakınlık ve cinsiyet farklılıkları yordayıcı değişkenler olarak analize alınmıştır. Hiyerarşik regresyon analizinin aşamaları Tablo 3.2.2.'de verilmiştir.

Tablo 3.2.3. Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği ve Romantik İlişkilerde Akılcı Olmayan İnançlar Ölçeği Puanlarının İlişki Doyumu Puanlarının Yordanmasına Yaptıkları Katkılara İlişkin Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları

Değişkenler	R	R ²	Uyarlanmış R ²	Beta	t	F
1.Aşama						
1.Erkek Cinsiyet Rolü	.15	.02	.02	.17	1.76	5.01*
2.Geleneksel Cinsiyet Rolü	.21	.04	.04	-.30	-3.12	5.02**
2.Aşama						
1.Farklı Düşünmek	.35	.12	.11	-.23	-3.33	10.02***
2.Fiziksel Yakınlık	.38	.14	.13	-.22	-2.76	9.23***
3.Aşırı Beklentiler	.41	.17	.15	.18	2.69	8.65***
4.Cinsiyet Farklılıkları	.43	.18	.16	-.14	-2.15	8.09***

* p<.05, ** p<.01, *** p<.001

Tablo 3.2.3'te belirtildiği gibi ilk blokta girilen TCRTÖ alt boyutlarından erkek cinsiyet rolü ve geleneksel cinsiyet rolünün ilişki doyumunun yordanmasına katkıda bulunduğu görülmektedir. Buna göre erkek cinsiyet rolünün tek başına toplam varyansın %2'sini ($F_{1-223}=5.01$, $p<.05$), geleneksel cinsiyet rolü ($F_{2-222}=5.02$, $p<.01$) ile birlikte toplam varyansın %4'ünü açıkladığı görülmektedir.

İkinci blokta denkleme dahil edilen RAINÖ alt boyutlarından farklı düşünmek ($F_{3-221}=10.02$, $p<.001$), fiziksel yakınlık ($F_{4-220}=9.23$, $p<.001$), aşırı beklentiler ($F_{5-219}=8.65$, $p<.001$) ve cinsiyet farklılıkları ($F_{6-218}=8.09$, $p<.001$) ilişki doyumunun

yordanmasına katkıda bulunmaktadır. Buna göre farklı düşünmek alt boyutu denkleme girdiğinde varyans %12'ye ulaşmaktadır. Fiziksel yakınlık alt boyutu eklendiğinde varyans %14'e, aşırı beklentiler alt boyutu ile %17'ye yükselmekte ve son olarak cinsiyet farklılıkları alt boyutu denkleme girdiğinde varyans %18'e ulaşmaktadır.

BÖLÜM 4

TARTIŞMA

Bu bölümde araştırmanın amacı doğrultusunda, toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlar, romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançlar ve ilişki doyumu arasındaki ilişkiler tartışılmıştır. Bu amaçla elde edilen araştırma bulguları, literatürde konuya ilişkin yer alan araştırmaların bulgularıyla karşılaştırılarak yorumlanmıştır.

Araştırmanın temel değişkenleri olan toplumsal cinsiyet rolü tutumları, romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançlar ve ilişki doyumu öncelikle demografik özelliklere göre incelenmiş; cinsiyet, yerleşim yeri, anne ve baba eğitim düzeyi, ilişki durumu ve ilişki süresi değişkenleri ile anlamlı ilişkiler bulunmuştur.

Cinsiyet değişkeni açısından değerlendirme yapıldığında, cinsiyetin sadece Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği'nin (TCRTÖ) alt değişkenleri olan kadın cinsiyet rolü, evlilikte cinsiyet rolü, geleneksel cinsiyet rolü ve erkek cinsiyet rolü boyutlarında etkisinin olduğu görülmüş; romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançlar ve ilişki doyumu ile anlamlı ilişkilere rastlanmamıştır. Belirtilen dört boyutta da kadın katılımcıların erkeklerden daha yüksek puan aldıkları görülmüştür. Buna göre kadınların erkeklere göre daha eşitlikçi tutumlara sahip oldukları, erkeklerin ise kadınlara göre daha geleneksel oldukları söylenebilir. Bu bulgu daha önce toplumsal cinsiyet rolü tutumları konusunda yurtiçi ve yurtdışında yapılan araştırma sonuçlarıyla da tutarlılık göstermektedir (Budak, 2011; Öngen & Aytaç, (2003); Çelik ve ark., 2013; Çetinkaya, 2013; Seçgin & Tural, 2011; Surinya, 1997; Vefikuluçay ve ark., 2009; Kodan, 2013; Arıcı, 2011; Aylaz ve ark., 2014). Türkiye gibi geleneksel yapıda ve gelişmekte olan toplumlarda, bireyler bir taraftan kültürün öğretileriyle yetişirken, bir taraftan da eğitimle, kadın haklarına ve kadın-erkek eşitliğine yönelik toplumu bilgilendirme kampanyalarıyla bilinçlenmektedir. Geleneksel yapının içinde var olan cinsiyet ayrımcılığının kadınlara yönelik olması sebebiyle, kadınların toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin farkındalığının ve bu rolleri değiştirmeye yönelik isteklerinin erkeklerden daha güçlü olması beklenir. Bu araştırmadan ve literatürdeki diğer araştırmalardan elde edilen, kadınların erkeklere göre daha eşitlikçi tutumlara sahip olması sonucunun bu durumla ilişkili olabileceği düşünülmektedir. Kulik (1999) de

benzer şekilde kadınların daha eşitlikçi tutumlara sahip olmasını kadınların iş ve aile yaşamında erkeklerle eşit olma isteğiyle ilişkilendirmiştir.

Araştırmanın temel değişkenleri **yerleşim yeri** değişkeni açısından ele alındığında, sadece TCRTÖ alt boyutlarından kadın cinsiyet rolü boyutunda yerleşim yerinin etkisi bulunmuştur. Hayatının çoğunu büyük şehirde geçiren katılımcılar şehir, köy, kasaba ya da ilçede geçiren katılımcılardan daha yüksek puan almışlardır. Yani hayatının çoğunu büyükşehirde geçiren katılımcıların diğer katılımcılara göre kadın cinsiyet rollerine yönelik olarak daha eşitlikçi tutum sahibi oldukları söylenebilir. Literatürde yer alan çalışmaların bazılarında yerleşim yerinin etkisi görülmemiş (Atış, 2010; Arıcı, 2011); bazı çalışmalarda ise bu çalışma ile tutarlı olacak şekilde etkili olduğu bulunmuştur. Yapılan araştırmalarda kırsal bölgede büyüyen ya da kırsal bölge doğumlu olan bireylerin daha geleneksel tutumlara sahip oldukları sonuçlarına ulaşılmış, bu farklılıklar eşitlikçi cinsiyet rolü, kadın cinsiyet rolü ve erkek cinsiyet rolü boyutlarında görülmüştür (Zeyneloğlu, 2008; Çavdar, 2013; Öngen & Aytaç, 2003). Yerleşim yerinin etkisi, küçük ve kırsal yerleşim yerlerinin daha geleneksel yapıda olması ile açıklanabileceği gibi, farklı değişkenlerin de bu sonucu etkilemiş olabileceği göz önünde bulundurulmalıdır. Yerleşim yeri anne-babanın eğitim durumu ve mesleklerini, sosyoekonomik düzeyi, bölgedeki eğitim imkanlarını etkiliyor ve toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumların eşitlikçi ya da geleneksel olması bu değişkenlerden kaynaklanıyor olabilir (Çavdar, 2013). Yerleşim yerinin etkisinin tek bir boyutta görülmesi de bu durumla ilişkili olabilir.

Anne eğitim düzeyi değişkenine göre değerlendirildiğinde TCRTÖ alt boyutlarından eşitlikçi cinsiyet rolü, kadın cinsiyet rolü, evlilikte cinsiyet rolü ve geleneksel cinsiyet rolü boyutlarında; Romantik İlişkilerde Akılcı Olmayan İnançlar Ölçeği'nin (RAINÖ) ise fiziksel yakınlık boyutunda anlamlı ilişki bulunmuştur. Bulgulara göre annesi ilkökul mezunu olan öğrenciler, annesi ortaokul/lise ve üniversite mezunu olan öğrencilere kıyasla daha geleneksel tutumlara sahiptir. Bu sonuç anne eğitim düzeyi yükseldikçe tutumların daha eşitlikçi olduğunu gösteren araştırma sonuçlarıyla tutarlıdır (Arıcı, 2011; Atış, 2010; Çetinkaya, 2013). RAINÖ alt boyutlarından olan fiziksel yakınlık boyutu açısından değerlendirildiğinde de annesi ilkökul mezunu olan öğrencilerin, annesi üniversite mezunu olan öğrencilere

göre fiziksel yakınlık boyutunda daha fazla akılcı olmayan inanca sahip oldukları söylenebilir.

Eğitim seviyesinin yükselmesi toplumsal cinsiyet rollerine çağdaş bir bakış açısı kazandırmaktadır (Akt. Altuntaş & Altınova, 2015). Bu nedenle yüksek eğitim düzeyi daha eşitlikçi tutumlara sahip olmaya katkıda bulunuyor olabilir. Buna göre eğitim seviyesi yüksek olan annelerin de daha eşitlikçi bir tutum benimsediği düşünülebilir. Çocukların cinsiyet rollerini öğrenmesinde etkili olan en önemli faktörlerden biri anne ve babadır (İmamoğlu, 2008). Dolayısıyla eğitilmiş annelerin çocukları daha eşitlikçi tutumlar sergiliyor olabilirler.

Fiziksel yakınlık boyutu, “Eğer birlikte olduğum kişi ilişkiye ciddi yaklaşıyorsa asla yakın fiziksel temas teklif etmez.” gibi yakın fiziksel temas ve cinsellik ile ilgili düşünceleri belirlemeye yönelik maddeler içermektedir. Cinsellik konusunda çocukların bilgilendirilmesinde anne-babanın önemli rol oynadıkları birçok çalışmada dile getirilmiştir (Babacan, 2003; Kayan & Genç, 2007; Karabulutlu & Kılıç, 2011); anne eğitim seviyesi yükseldikçe anne ile cinsellik konularında konuşma oranının arttığı belirtilmiştir (Pınar ve ark., 2009). Başka bir çalışmada ise cinsellikle ilgili bilgi ve inanışlar değerlendirilmiş, anne-babanın eğitim seviyesinin yükselmesinin cinselliğe yönelik daha doğru bilgi ve inanışlara sahip olmakta etkili olduğu görülmüştür (Kısa ve ark., 2013). Ayrıca, Tuğrul ve Artan (2001) tarafından yapılan bir çalışmada, aile içinde çocuklara cinsellikle ilgili bilgi vermek konusunda annelerin babalardan daha fazla rol oynadığı bulunmuştur. Belirtilen araştırma bulguları bu çalışmada elde edilen, anne eğitim seviyesi yükseldikçe bireylerin fiziksel yakınlıkla ilgili akılcı olmayan inançlarının arttığı bulgusunu destekler niteliktedir.

Baba eğitim düzeyi değişkenine göre yapılan analizlerde TCRTÖ alt boyutlarından eşitlikçi cinsiyet rolü, kadın cinsiyet rolü, evlilikte cinsiyet rolü değişkenleri ile ilişki bulunmuştur. Babası ilköğretim mezunu olan öğrenciler, babası ortaokul/lise ya da üniversite mezunu olan öğrencilerden daha fazla geleneksel tutuma sahiptir. Anne eğitim düzeyi değişkeninde olduğu gibi, bu değişkende de eğitim düzeyi yükseldikçe eşitlikçi tutum artmaktadır. Literatürdeki bazı çalışmalarda baba eğitim düzeyi ile toplumsal cinsiyet rolleri tutumları arasında ilişki bulunmamış olmakla birlikte (Atış, 2010; Çetinkaya, 2013); (Atış, 2010), sonuçları bu çalışma ile

paralellik gösteren araştırmalar bulunmaktadır. Yine üniversite öğrencileriyle yapılan bir çalışmada babası ortaokul, lise veya üniversite mezunu olan öğrencilerin, babası ilkokul mezunu olan öğrencilere göre daha eşitlikçi tutumlara sahip oldukları bulunmuştur (Arıcı, 2011).

İlişki durumu değişkeni “flört” ve “sözlü, nişanlı ya da evli” olarak iki gruba ayrılmıştır. İlişki durumuna göre yapılan değerlendirmede grupların kadın cinsiyet rolü ve ilişki doyumu değişkenleri boyutlarında farklılaştıkları görülmüştür. Flört dönemindekilerin kadın cinsiyet rolü kapsamında sözlü, nişanlı ya da evlilere göre daha eşitlikçi tutumlara sahip oldukları görülmüştür. Ayrıca flört dönemindekilerin ilişki doyumları diğer grubun bildirdiği ilişki doyumundan daha düşüktür. Literatürde ilişki doyumunun ilişki durumuna göre farklılaştığını gösteren başka çalışmalar da bulunmaktadır (Buğa, 2009; Büyüksahin, 2006). Flört dönemindeki bireylerin sözlü, nişanlı ya da evli bireylerden daha düşük doyum bildirmesinin farklı nedenleri olabilir. Saraç ve ark.’na (2015) göre, flört dönemindeki bireyler diğer bireylerle karşılaştırıldıklarına daha az yakınlık ve ilişkiye daha az bağlılık hissetmekte; bu yüzden ilişkiye yönelik kaygılar taşımaktadırlar. Bu kaygılar ilişki doyumunun daha az olmasına sebep olmuş olabilir. Bir başka açıklamaya göre söz, nişan ya da evlilik durumlarında bireyler ilişkide olmak için çevreden onay almışlardır; yapılan çalışmalarda sosyal çevreden onay almanın ilişkiler üzerinde etkili olduğundan söz edilmektedir (Neyer & Voigt, 2004). Sosyal onayın bireylerin ilişkilerine etki ederek, doyumu arttırdığı düşünülebilir.

Literatürde kadın cinsiyet rolü ve ilişki durumu değişkenleri arasında ilişki bulunduğuna rastlanmamıştır. Bu çalışmada elde edilen bu sonuca yönelik farklı değerlendirmeler yapılabilir. Öncelikle sözlü, nişanlı ve evli olanların ilişkileri resmileşmiştir, yani aile ve ailelerin sosyal çevreleri de ilişkiye dahil olmuştur. Flört ilişkisi yaşayan bireylerin sadece birbirlerine karşı sorumlulukları varken; resmileşen ilişkilerde ailelere karşı sorumluluklar, ailenin kişilerden beklentileri, geleceğe yönelik yatırım ve sorumluluklar devreye girmektedir. Bu faktörlerin etkisiyle sözlü, nişanlı ya da evli bireyler, flört dönemindeki bireylere göre daha geleneksel tutumlar benimsemiş olabilirler. Bununla birlikte, yurtdışında üniversite öğrencileriyle yapılan iki ayrı çalışmada, öğrencilerin eşitlikçi tutumu daha fazla benimsedikleri fakat; evlilik hayatından ve eşlerinden beklentilerinin eşitlikçi tutuma uygun olmadığı

bulunmuştur (Askari ve ark., 2010; Ferber & Young, 1997). Bu çalışmada da aynı etki görülmüş ve evlilik hayatından beklentilerin eşitlikçiden ziyade geleneksel olması daha geleneksel tutumların benimsenmesine yol açmış olabilir.

İlişki süresi değişkeni ile TCRTÖ alt boyutlarından kadın cinsiyet rolü, evlilikte cinsiyet rolü, geleneksel cinsiyet rolü ve erkek cinsiyet rolü arasında ilişki bulunmuştur. Bu boyutlardan alınan puanlara göre ilişki süresi uzun olanların kısa olanlara göre daha geleneksel tutumlara sahip olduğu söylenebilir. Literatürde ilişki süresi ve toplumsal cinsiyet rolü tutumlarının ilişkisini araştıran az sayıda çalışmaya ulaşılabilmektedir. Çavdar (2013), üniversite öğrencileriyle yaptığı çalışmada katılımcıların yaşadıkları ilişki süresi arttıkça toplumsal cinsiyet rolü tutumlarının daha eşitlikçi olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu sonuç, mevcut araştırmadan elde edilen sonuçlarla çelişmektedir. Bu durum, Çavdar'ın (2013), araştırmasında ilişki süresini, katılımcıların hayatlarında yaşadıkları en uzun ilişki süresi olarak değerlendirmesinden kaynaklanıyor olabilir. Bu çalışmada ise bireylerin şu an yaşadıkları ilişkinin ne kadar süredir devam etmekte olduğu sorulmuştur. Uzun süreli ilişkisi olanların kısa süreli ilişkisi olanlara göre daha geleneksel tutumlara sahip olması, bireylerin daha fazla bağlılık içeren bir ilişkinin içinde olmasıyla açıklanabilir. Bireyler ilişki süresi uzadıkça ilişkiye daha fazla yatırım yaparlar ve uzun ilişkilerde nişanlılık ya da evlilik aşamasına geçiş olasılığı artmaktadır. Ayrıca bu çalışmada sözlü, nişanlı ya da evli bireylerin flört aşamasındaki bireylere göre daha geleneksel tutumlara sahip oldukları bulunmuştur. Aynı etkiler ilişki süresi uzun olanlar için de geçerli olmuş ve bu yüzden paralel sonuçlar elde edilmiş olabilir.

RAINÖ alt ölçeklerinden sadece sosyal zaman kullanımı ile anlamlı ilişki gözlenmiştir. Bu sonuca göre ilişki süresi kısa olanların uzun olanlara göre daha az akılcı olmayan inanç sahibi oldukları görülmektedir. İlişki süresinin uzaması ilişkideki bağlılığı artırıyor olabilir ve bu da çiftlerin birbirleriyle daha fazla zaman geçirmeyi istemesine sebep oluyor olabilir. Ancak bu sonuçlar sadece 1-12 ay ve 13-24 ay aralıkları için bulunmuş, 24 ay ve üzeri için anlamlı sonuçlara ulaşılamamıştır. Bu nedenle uzun süreli ilişkisi olanların kısa süreli ilişkisi olanlara göre daha geleneksel olduğu bulgusunun genellenebilir olması için başka araştırmalarla da desteklenmesi gerekmektedir.

Araştırmanın temel değişkenleri olan toplumsal cinsiyet rolü tutumları, romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançlar ve ilişki doyumu arasındaki ilişkiler incelenmiştir.

Romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançlar ile toplumsal cinsiyet rolü tutumları arasında ilişki bulunmuştur. Elde edilen sonuçlara göre daha geleneksel tutumlara sahip oldukça romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançlar artmakta, daha eşitlikçi oldukça romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançlar azalmaktadır. Ölçeklerin alt boyutları arasında da ilişkiler bulunmuştur. Buna göre; eşitlikçi cinsiyet rolü ve evlilikte cinsiyet rolü ile sosyal zaman kullanımı, farklı düşünmek, fiziksel yakınlık ve cinsiyet farklılıkları boyutlarının ilişkili olduğu görülmüştür. Eşitlikçi cinsiyet rolü ve evlilikte cinsiyet rolü bağlamında bireyler daha eşitlikçi tutumlara sahip oldukça bireylerin sosyal zaman kullanımı, farklı düşünmek, fiziksel yakınlık ve cinsiyet farklılıkları ile ilgili akılcı olmayan inançları azalmaktadır.

Bireyler kadın cinsiyet rolüne yönelik daha eşitlikçi tutumlara sahip oldukça sosyal zaman kullanımı, zihin okuma, farklı düşünmek, fiziksel yakınlık ve cinsiyet farklılıkları boyutlarında akılcı olmayan inançları azalmaktadır.

Geleneksel cinsiyet rolü ve erkek cinsiyet rolü bağlamlarında değerlendirildiğinde ise romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançların tüm boyutları ile negatif yönde ilişki bulunmuştur. Geleneksel cinsiyet rolü ve erkek cinsiyet rolü boyutlarında bireyler daha geleneksel oldukça akılcı olmayan inançları artmaktadır.

Toplam puanlar ve alt boyut puanları arasındaki ilişkiler incelendiğinde, tüm ilişkilerin aynı yönde olduğu görülmektedir. Buna göre toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutumlar geleneksel oldukça romantik ilişkilere yönelik akılcı olmayan inançlar artmaktadır. Çavdar (2013) da romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançlar ve toplumsal cinsiyet rolü tutumları arasındaki ilişkileri araştırdığı çalışmasında benzer sonuçlara ulaşmıştır. Toplumsal cinsiyet ve ilişkiye ve partnere yönelik beklentiler (Ganong & Coleman, 1992); ilişkilere yönelik kalıpyargılar ve cinsiyetçilik gibi konuların ele alındığı çalışmaların sonuçları da (Sakallı & Curun, 2001) bu araştırmanın sonuçlarıyla paralellik göstermektedir.

Cinsiyet rolleri arasındaki farkların değerlendirildiği çalışmalarda androjen bireylerin diğer gruplara göre daha az geleneksel tutum sahibi olduğu (Stanik &

Bryant , 2012), androjen bireylerin eşitlikçi yapıda evlilikleri tercih ettikleri (Pursell ve ark., 1981) ortaya konulmuştur. Ayrıca androjen bireylerin çevreye uyum sağlama, stresle başa çıkmada daha başarılı oldukları, özgüvenlerinin daha yüksek olduğu çeşitli araştırmalarla desteklenmektedir (Cheng, 2005; Bem, 1975; McCreary ve ark., 1998). Coleman ve Ganong (1985) tarafından yapılan bir çalışmada bireylerin kendilerinden ve gelecekteki partnerlerinden beklentileri sorulmuş; kadınların, eşlerinin kendilerinden eğitim, para kazanma, el becerileri, başarı gibi alanlarda daha yüksek olmasını bekledikleri, erkeklerin ise eşlerinin aynı alanlarda kendilerinden daha aşağıda olmasını bekledikleri görülmüştür. Özellikle de feminen bireylerin, eşler arasındaki farkın, maskülen ya da androjen bireylerin beklediğinden daha fazla olmasını bekledikleri belirtilmiştir. Bu perspektiften bakıldığında geleneksel tutum sahibi olan bireylerin, eşitlikçi bireylere oranla ilişkilerine ve partnerlerine yönelik daha katı sınırlar içinde beklentilerinin olduğu; bir bakıma beklentilerini daha fazla idealize ettikleri düşünülebilir. Bu da geleneksel tutumlara sahip olan bireylerin daha fazla akılcı olmayan inanç sahibi olmasına yol açıyor olabilir.

İlişki doyumu ile TCRTÖ ve RAINÖ toplam puanları arasında anlamlı bir ilişki görülmemiş olsa da her iki ölçeğin de alt boyutlarıyla ilişki doyumu arasında ilişkiler bulunmuştur. Ayrıca ilişki doyumunu yordayan değişkenlerin belirlenmesi amacıyla regresyon analizi yapılmıştır. Elde edilen analiz sonuçlarına göre ilişki doyumunu ilk sırada erkek cinsiyet rolü; ikinci sırada erkek cinsiyet rolü ile birlikte geleneksel cinsiyet rolü yordamaktadır. Buna göre toplumsal cinsiyet rollerine yönelik eşitlikçi tutuma sahip olmanın ilişki doyumunu arttırdığı söylenebilir. İlişki doyumunu yordayıcı değişkenlerde üçüncü sırada RAINÖ alt ölçeklerinden farklı düşünmek boyutu, dördüncü sırada fiziksel yakınlık boyutu, beşinci sırada aşırı beklentiler boyutu, altıncı sırada ise cinsiyet farklılıkları boyutu olduğu görülmektedir. Bireylerin ilişkide farklı düşünmeye, fiziksel yakınlığa ve cinsiyet farklılıklarına yönelik akılcı olmayan inançlarının artması ilişki doyumunu düşürmektedir. Aşırı beklentilere yönelik inançların artması ise ilişki doyumunu yükseltmektedir. Analiz sonuçlarına ilişkin açıklamalar aşağıda sırasıyla paylaşılmıştır.

TCRTÖ alt boyutlarından erkek cinsiyet rollerine yönelik tutumlar eşitlikçi oldukça ilişki doyumu artmaktadır. Literatürde toplumsal cinsiyet rolü tutumları ve

ilişki doyumu arasındaki ilişkileri araştıran az sayıda çalışmaya ulaşılabilmektedir. Ulaşılan araştırmaların sonuçları, bu araştırmanın sonuçlarını destekler niteliktedir. Schwarzwald ve ark.'na (2008) göre geleneksel tutuma sahip olan çiftler, eşitlikçi tutuma sahip olan çiftlere göre ilişkiden daha az doyum almaktadırlar. Üniversite öğrencileriyle yapılan başka bir çalışmada partnerlerini androjen algılayan katılımcılar diğer katılımcılara göre daha yüksek ilişki doyumu bildirmişlerdir (Curun, 2001). Evli çiftlerle yapılan bir çalışmada daha eşitlikçi tutumlara sahip olan çiftlerin geleneksel olanlara göre daha uyumlu bir evlilik ilişkisine sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır (Yüksel & Dağ, 2014). Mevcut çalışmadan elde edilen bu sonuca yönelik farklı açıklamalar getirilebilir. Geleneksel çiftlerin ilişkideki rol ve sorumluluklarına yönelik düşüncelerinin, sosyal normlar tarafından belirlendiğinden daha katı ve değişmez olduğu düşünülebilir ve bu nedenle çiftler partnerler arasında olabilecek bir çatışmayı daha yıkıcı olarak algılıyor olabilirler (Schwarzwald ve ark., 2008). Eşitlikçi çiftler ise sosyal normlar ve çatışmalar tarafından daha az tehdit hissediyor olabilir, bu da algıladıkları ilişki doyumunu geleneksel çiftlere göre daha yüksek tutuyor olabilir. Bir başka açıklama da Coleman ve Ganong (1985) tarafından yapılan bir çalışmaya dayanarak yapılabilir. Üniversite öğrencileriyle yapılan bu çalışmada androjen bireylerin duygularına yönelik daha fazla içgörü sahibi, duygularını daha rahat ifade eden, hatalara karşı daha anlayışlı bireyler oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Buna göre eşitlikçi bireylerin de ilişkilerde aynı tutumlara sahip oldukları düşünülebilir ve bu tutumlar ilişki doyumunu yükseltiyor olabilir. Safilios-Rothschild'a (1977) göre cinsiyetleri ayrışmamış (sex-typed) bireyler karşı cinsi, eşitlik içinde bir sevgi ilişkisi yaşayabileceği bireyler olarak görmek yerine, başa çıkılması gereken partnerler olarak görüyor olabilirler (Akt. Coleman & Ganong, 1985). Bu tutumların ilişki doyumunu azaltıcı etki yarattığı düşünülebilir.

Bu çalışmada ilişki doyumunu, TCRTÖ alt boyutlarından sadece erkek cinsiyet rolü ve erkek cinsiyet rolüyle birlikte geleneksel cinsiyet rolünün yordamasına ilişkin, literatürde destekleyici çalışmalara rastlanmaktadır. McGovern ve Meyers'in (2002) araştırmasında eşitlikçi tutuma sahip erkekler, geleneksel olanlara göre daha yüksek evlilik doyumu bildirmişlerdir (Akt. Yüksel & Dağ, 2014). Bir başka çalışmada ise benzer şekilde, erkeklerin geleneksel cinsiyet rollerine sahip olduğu çiftlerde evlilik kalitesinin daha düşük olduğu belirtilmiştir (Stanik & Bryant , 2012). Feminist çiftlerle yapılan bir çalışmada, feminist eşlere sahip olan feminist

kadınların evlilik kalitelerinin yüksek olduğu görülmüştür (Blaisure & Allen, 1995). Bu bulgulara farklı açıklamalar getirilebilir. McCreary ve ark.'na (1998) göre geleneksel tutumlara sahip olan erkekler duygularını ifade etmekten kaçınıyor ya da ifade etmekte zorlanıyor olabilirler; bu durum da ilişki doyumunu olumsuz yönde etkileyebilir. Ayrıca, erkeğin eşitlikçi tutumlara sahip olmasının, ilişkide kadının rol ve sorumluluklarıyla ilgili beklentileri de etkilemesi olasıdır. Eşitlikçi tutuma sahip erkekler partnerleri üzerinde, geleneksel rollerin getirdiği baskı oluşturan etkiyi yaratmayarak, partnerlerin daha rahat davranabilmelerine destek olarak ilişki doyumunun yükselmesine katkıda bulunuyor olabilirler. Bu nedenle erkeklerin daha eşitlikçi tutumlar benimsemesinin istenir bir durum olabileceği ve bu sayede erkek cinsiyet rollerine ilişkin eşitlikçi tutumlara sahip olan bireylerin ilişkilerinden daha yüksek doyum sağlayabileceği düşünülebilir.

İlişki doyumunu ile RAINÖ alt boyutlarından aşırı beklentiler, farklı düşünmek, fiziksel yakınlık ve cinsiyet farklılıkları arasında ilişki olduğu saptanmıştır. Buna göre farklı düşünmek, fiziksel yakınlık ve cinsiyet farklılıkları boyutlarında daha fazla akılcı olmayan inanç sahibi oldukça ilişki doyumunun azaldığı bulunmuştur. Aşırı beklentiler boyutunda daha fazla akılcı olmayan inanç sahibi oldukça ise ilişki doyumunun arttığı görülmektedir. Her iki sonuç da literatürdeki araştırmalarla paralellik göstermektedir.

Üniversite öğrencileriyle yapılan iki ayrı çalışmada da aşırı beklentiler boyutu ile ilişki doyumunu arasında pozitif yönde ilişki bulunmuştur (Sarı, 2008; Saraç, 2013). Aşırı beklentiler boyutu “Birlikte olduğum kişiyle konuştuğum zaman bütün yorgunluğum, üzüntüm bitmeli.”, “Birlikte olduğum kişi benim istediğim bir şeyi kendisi istemese bile beni mutlu etmek için yapmasını beklerim.” gibi maddelerden oluşmaktadır. Sarı'ya (2008) göre romantik ilişkilerin ilk dönemlerinde heyecanın daha yüksek olması beklenir. Üniversite öğrencilerinin çoğunlukla ilişkilerinin heyecanlı dönemlerinde olan bireyler oldukları varsayıldığında, bireylerin ilişkilere yönelik sahip olduğu bu aşırı beklentileri karşılanıyor olabilir ve bu da ilişki doyumunun artmasına sebep oluyor olabilir. Aşırı beklentilerin ilişki doyumunu arttırması kültürel faktörlerle de açıklanabilir. Bireyci toplumlarda ilişkiler bağımsız bireylerin kendi gönüllü girişimleri ile oluşturulurken, Türkiye gibi toplulukçu kültürlerde ilişkiler partnerlerin birbirlerine karşı sorumlulukları üzerinden

ilerlemektedir (Akt. İmamoğlu ve ark., 2011). Toplulukçu kültür yapısı bu açıdan, bireylerin partnerlerinden ve ilişkilerinden beklentilerinin yükselmesine sebep oluyor olabilir. Partnerlerin her ikisinin de aşırı beklentilere sahip olması birbirleriyle olan uyumlarını arttırıyor ve ilişki doyumunu yükseltiyor olabilir. Literatürde eşler arasındaki benzerlik ve uyumun ilişki doyumunu yükselttiğini gösteren çalışmalar bulunmaktadır (Curun, 2014; Decuyper ve ark., 2012).

RAINÖ alt boyutlarından farklı düşünmek ve cinsiyet farklılıkları boyutları için ise literatürde farklı sonuçlar görülmektedir. Cinsiyet farklılıkları için ilişki doyumunu ile pozitif yönde ve negatif yönde anlamlı ilişki bildiren çalışmalara rastlanmaktadır. Farklı düşünmek için de aynı çalışmalarda ilişki doyumunu ile pozitif yönde, bir çalışmada ise negatif yönde ilişki bulunmuştur (Saraç, 2013; Sarı, 2008). Fiziksel yakınlık boyutu ile ise, bir çalışmada, bu çalışmanın bulgularıyla paralellik gösterecek şekilde negatif yönde ilişki bulunmuştur (Saraç, 2013). Üniversite öğrencileriyle yapılan bir başka çalışmada partnerler arasında anlaşmazlık çıkmasının yıkıcı olduğu, kadın ve erkeğin ilişki ihtiyaçlarının farklı olduğu ve kadın ve erkeğin birbirlerini anlayamayacaklarına yönelik akılcı olmayan inançlar arttıkça ilişki doyumunun azaldığı bulunmuştur (Beştav, 2007). Belirtilen alt boyutlara ilişkin literatürdeki bulgular tutarlı olmasa da bir bütün olarak ele alındığında akılcı olmayan inançların, ilişki doyumunu olumsuz yönde etkilediğine yönelik bulgulara rastlanmaktadır (Möller & Van Zyl, 1991; Güven & Sevim, 2007; Stackert & Bursik; Sığırcı, 2010; Yıldız Y. , 2012; Eidelson & Epstein, 1982). Bireylerin romantik ilişkilerine yönelik akılcı olmayan inançlara sahip olması, davranışlarını ve birbirleriyle iletişimlerini etkilemektedir (Sanford, 2006). Akılcı olmayan inançlar arttıkça çiftler arasında anlaşmazlık ve hayal kırıklıkları baş göstermekte, bu da romantik ilişkide çatışmalara ve ayrılıklara sebep olabilmektedir (Gizir, 2012; Addis & Bernard, 2002; Erok, 2013; Hamamcı, 2005). Bu bulguları destekler şekilde, evli bireylerle yapılan çalışmalarda, akılcı olmayan inançların evlilik uyumunu da olumsuz yönde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır (Möller & Van der Merwe, 1997; Möller & Van Zyl; 1991; Yıldız Y. ,2012; Stackert & Bursik, 2003).

BÖLÜM 5

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmanın örnekleme sadece Ankara ilindeki üç üniversitede öğrenim gören üniversite öğrencileri ile sınırlıdır. Bu durum, verilerin tüm üniversite öğrencilerine genellenebilmesini güçleştirebilir; fakat bu üniversitelerde okumakta olan öğrenciler Türkiye'nin farklı şehirlerinden geliyor olduklarından örneklemin farklı kültürleri temsil edebilirliği de dikkate alınmalıdır. Benzer bir araştırma, farklı kültürlerde, farklı şehir ve üniversitelerde yapılabilir.

Yapılan araştırma sadece üniversite öğrencilerini kapsamaktadır. Elde edilen verilerin daha kapsamlı değerlendirilebilmesi ve kullanılabilmesi için farklı örneklerle de benzer çalışmalar tekrarlanabilir. Bu sayede farklı kültür ve yaş gruplarının dahil edildiği çalışmalarda grupların karşılaştırılması imkanı sağlanacaktır.

Bu çalışmada bireylerin hayatlarının çoğunu geçirdikleri yerleşim yeri dikkate alınmış ve sadece TCRTÖ alt boyutlarından kadın cinsiyet rolü ile ilişki bulunmuştur. Katılımcıların eğitim için birçok farklı bölgeden gelmiş oldukları dikkate alınsa da her biri aynı şehirdeki üniversitelerde okuyan öğrencilerdir ve şu an buldukları çevreden etkilenmiş olmaları olasıdır. Farklı bölge ve kültürlerde yaşamakta olan bireylerin karşılaştırıldığı bir çalışmada yerleşim yerinin etkisinin daha farklı boyutlarda da görülebileceği düşünülmektedir.

Çalışmanın sadece üniversite öğrencileriyle yapılmış olması nedeniyle ilişki durumu değişkenine göre katılımcılar gruplara eşit dağılamamış; öğrencilerin çoğunun flört ilişkisi yaşamakta olduğu görülmüştür. İlişki durumuna göre karşılaştırma yapıldığında daha güvenilir sonuçlar elde edilmesi için gruptaki kişi sayısının kontrol edildiği bir çalışma yapılabilir.

Araştırmanın temel değişkenleri arasındaki ilişkiler incelendiğinde beklentilere uygun sonuçlara ulaşılmıştır. Buna rağmen ilişki doyumu ile diğer değişkenler arasında az sayıda ilişkiye rastlanmıştır. Bu sonuç, araştırmanın, flört aşamasındaki üniversite öğrencileriyle yapılmış olması ve katılımcıların ilişki

doymu ortalamasının yüksek olmasından etkilenmiş olabilir. İlişki durumu değişkeninin kontrol edilmesinin, bu analizin sonuçları için de yararlı olabileceği düşünülmektedir.

Bu ve benzeri çalışmalarda elde edilen sonuca göre, RAINÖ alt ölçeklerinden aşırı beklentiler boyutunda bireyler daha fazla akılcı olmayan inanç sahibi oldukça ilişki doyumlari artmaktadır. Literatüre dayanarak, bu durum toplulukçu kültür, ilişki durumu ve katılımcıların yaş aralıkları dikkate alınarak açıklanmıştır ancak; farklı gruplarla yapılacak bir çalışma sayesinde aynı sonucun çıkıp çıkmayacağı gözlemlenmiş olacaktır.

Araştırmanın temel değişkenlerinden olan toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutum puanlarının ortalamasının yüksek olduğu, katılımcıların çoğunlukla eşitlikçi tutumlara sahip olduğu görülmüştür. Katılımcıların tamamının üniversite öğrencilerinden oluşmasının bu sonuca neden olduğu düşünülebilir. Bu durum da toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumların değerlendirdiği bu ve benzeri çalışmaların sonuçlarını etkileyebilir. Sonraki çalışmalarda araştırma örneklemini seçilirken bu durumun da dikkate alınması önemli görülmektedir.

KAYNAKÇA

- Stackert , R. A., & Bursik , K. (2003). Why am I unsatisfied? Adult attachment style, gendered irrational relationship beliefs, and young adult romantic relationship satisfaction. *Personality and Individual Differences*, 34, 1419–1429.
- Çavdar, D. (2013). *Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumları ve Romantik İlişkilerde Akılcı Olmayan İnançlar*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Öngen, B., & Aytaç, S. (2003). Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumları ve Yaşam Değerleri İlişkisi. *Sosyoloji Konferansları* , 48 (2), 1-18.
- Özbiçer, Ş. (2013). *Üniversite Öğrencilerinin Duygusal Zeka Düzeyleri ile Romantik İlişki Doyumları ve Eşlerinin İlişki Doyumlarına Yönelik Algıları*. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Özgüngör, S., & Acun Kapıkıran, N. (2011). Erikson'un Psikososyal Gelişim Dönemleri Ölçeklerinin Türk Kültürüne Uygunluğunun Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi: Ön Bulgular. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi* , 4 (36), 114-126.
- Addis, J., & Bernard, M. E. (2002). Marital Adjustment and Irrational Beliefs. *Journal of Rational-Emotive & Cognitive-Behavior Therapy* , 20 (1), 3-13.
- Alptekin, D. (2014). Çelişik Duygularda Toplumsal Cinsiyet Ayrımcılığı Sorgusu: Üniversite Gençliğinin Cinsiyet Algısına Dair Bir Araştırma . *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* , 32, 203-211.
- Altuntaş, O., & Altınova, H. H. (2015). Toplumsal Cinsiyet Algısı ile Sosyo-Ekonomik Değişkenler Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi. *Turkish Studies* , 10 (6), 83-100.
- Arıcı, F. (2011). *Üniversite Öğrencilerinde Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Algular ve Psikolojik İyi Oluş*. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Arnett, J. J. (2000). Emerging Adulthood: A Theory of Development From the Late Teens Through the Twenties. *American Psychologist* , 55 (5), 469-480.

Askari, S. F., Liss, M., Erchull, M. J., Staebell, S. E., & Axelson, S. J. (2010). Men Want Equality, But Women Don't Expect It: Young Adults' Expectations for Participation in Household and Child Care Cores. *Psychology of Women Quarterly* , 34, 243-252.

Atış, F. (2010). *Ebelik/Hemşirelik 1. ve 4. Sınıf Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumlarının Belirlenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana.

Atak, H. (2011). Gradual transition to adulthood: Is emerging adulthood the only main road? *İlköğretim Online* , 10 (1), 51-67.

Atak, H., & Çok, F. (2010). İnsan Yaşamında Yeni Bir Dönem: Beliren Yetişkinlik. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi* , 17 (1), 39-50.

Ayan, S. (2014). Cinsiyetçilik: Çelişik duygulu cinsiyetçilik. *Cumhuriyet Tıp Dergisi* , 36, 147-156 .

Aylaz, R., Güneş, G., Uzun, Ö., & Ünal, S. (2014). Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rolüne Yönelik Görüşleri. *Sted* , 23 (5), 183-189.

Büyükşahin, A. (2006). *Yakın İlişkilerde Bağlanım: Yatırım Modelinin Bağlanma Stilleri ve Bazı İlişkisel Değişkenler Yönünden İncelenmesi*. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.

Babacan, S. S. (2003). İnsan Seksüalitesinin Kültürel ve Psikososyal Yönleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi* , 11 (1), 131-136 .

Baucom, D. H., Epstein, N., Sayers, S., & Goldman Sher, T. (1989). The Role of Cognitions in Marital Relationships: Definitional, Methodological, and Conceptual Issues. *Journal of Consulting and Clinical Psychology* , 57 (1), 31-38.

Baumeister, R. F., & Leary, M. R. (1995). The Need To Belong: Desire For Interpersonal Attachments As A Fundamental Human Motivation. *Psychological Bulletin* , 117 (3), 497-529.

Beştav, G. (2007). *Romantik İlişki Doyumu ile Cinsiyet, Bağlanma Stilleri, Rasyonel Olmayan İnançlar ve Aşka İlişkin Tutumlar Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

- Beck, A. T. (2005). *Bilişsel Terapi ve Duygusal Bozukluklar*. İstanbul: Litera Yayıncılık.
- Beck, J. S. (2006). *Bilişsel Terapi: Temel İlkeler ve Ötesi*. Ankara: TPD Yayınları.
- Becker, O. A. (2013). Effects of similarity of life goals, values, and personality on relationship satisfaction and stability: Findings from a two-wave panel study. *Personal Relationships* , 20, 443–461.
- Bem, S. L. (1983). Gender Schema Theory and Its Implications for Child Development: Raising Gender-Aschematic. *The University of Chicago Press* , 8 (4), 598-616 .
- Bem, S. L. (1981). Gender Schema Theory: A Cognitive Account of Sex Typing . *Psychological Review* , 88 (4), 354-364.
- Bem, S. L. (1975). Sex Role Adaptability: One Consequence of Psychological Androgyny. *Journal of Personality and Social Psychology* , 31 (4), 634-643.
- Bem, S. L. (1974). The Measurement of Psychological Androgyny. *Journal of Consulting and Clinical Psychology* , 42 (2), 155-162.
- Bilge, F., & Arslan, A. (1999). Yetişkinlerin Akılcı Olmayan Düşüncelerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi* , 2 (16), 23-31.
- Blaisure, K., & Allen, K. R. (1995). Feminists and the Ideology and Practice of Marital Equality. *Journal of Marriage and the Family* , 57, 5-19.
- Brown Travis, C., & Yeager, C. P. (1991). Sexual Selection, Parental Investment, and Sexism. *Journal of Social Issues* , 47 (3), 117-129.
- Budak, B. (2011). *Üniversite Öğrencilerinin Aşka İlişkin Tutumları ve İlişki Doyumlarının Kişilik Özellikleri ile İlişkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Buehler, C. J., & Wells, B. L. (1981). Counseling The Romantic. *National Council on Family Relations* , 30 (3), 452-458 .
- Burger, J. M. (2004). *Kişilik*. (İ. D. Erguvan Sarıoğlu, Çev.) İstanbul: Kaknüs Yayınları.

Bussey, K., & Bandura, A. (1999). Social Cognitive Theory of Gender Development and Differentiation . *Psychological Review* , 106 (4), 676-713.

Buğa, D. (2009). *Yakın İlişkilerde İstikrar: Bağlanma Stilleri ve Toplumsal Cinsiyet Rollerini Açısından Bir Karşılaştırma*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.

Campbell, L., Simpson, J. A., Boldry, J. G., & Rubin, H. (2010). Trust, Variability in Relationship Evaluations, and Relationship Processes . *Journal of Personality and Social Psychology* , 99 (1), 14-31.

Cheng , C. (2005). Processes Underlying Gender-Role Flexibility: Do Androgynous Individuals Know More or Know How to Cope? *Journal of Personality* , 73 (3), 645-673.

Coleman, M., & Ganong, L. H. (1985). Love and Sex Role Stereotypes: Do Macho Men and Feminine Women Make Better Lovers? . *Journal of Personality and Social Psychology* , 49 (1), 170-176.

Collins, W. A. (2003). More than Myth: The Developmental Significance of Romantic Relationships During Adolescence. *Journal Of Research On Adolescence* , 13 (1), 1-24.

Connelly, K., & Heesacker , M. (2012). Why Is Benevolent Sexism Appealing? Associations With System Justification and Life Satisfaction. *Psychology of Women Quarterly* , 36 (4), 432-443 .

Curun, F. (2001). *The Effects of Sexism and Sex Role Orientation on Relationship Satisfaction*. Yüksek Lisans Tezi, Ortadoğu Teknik Üniversitesi, Ankara.

Curun, F. (2014). Yüklemeler, İletişim Çatışmaları ve Cinsiyet Rolü Yöneliminin Evlilik Doyumuna Etkileri. *International Journal of Human Sciences* , 11 (2), 1023-1040.

Çelik, A. S., Pasinlioğlu, T., Tan, G., & Koyuncu, H. (2013). Üniversite Öğrencilerinin Cinsiyet Eşitliği Tutumlarının Belirlenmesi. *Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi* , 21 (3), 181-186.

Çetinkaya, S. K. (2013). Üniversite Öğrencilerinin Şiddet Eğilimlerinin ve Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumlarının Belirlenmesi. *Nesne Dergisi* , 1 (2), 21-43.

- Dönmez, A. (Ed.). (2009). *Yakın İlişkiler Psikolojisi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Decuyper, M., De Bolle, M., & De Fruyt, F. (2012). Personality similarity, perceptual accuracy, and relationship satisfaction in dating and married couples . *Personal Relationships* , 19, 128-145.
- Dobson, K. S. (Ed.). (2010). *Handbook of Cognitive-Behavioral Therapies*. New York: The Guilford Press .
- Eagly, A. H. (1983). Gender and Social Influence: A Social Psychological Analysis. *American Psychologist* , 38, 971-981.
- Eagly, A. H., & Steffen, V. J. (1984). Gender Stereotypes Stem From the Distribution of Women and Men Into Social Roles . *Journal of Personality and Social Psychology* , 46 (4), 735-754.
- Edwards, V. J., & Spence, J. T. (1987). Gender-Related Traits, Stereotypes, and Schemata . *Journal of Personality and Social Psychology* , 53 (1), 146-154.
- Eidelson, R. J., & Epstein, N. (1982). Cognition and Relationship Maladjustment: Development of a Measure of Dysfunctional Relationship Beliefs. *Journal of Consulting and Clinical Psychology* , 50 (5), 715-720.
- Eidelson, R. J., & Epstein, N. (1982a). Cognition and Relationship Maladjustment: Development of a Measure of Dysfunctional Relationship Beliefs. *Journal of Consulting and Clinical Psychology* , 50 (5), 715-720.
- Ellis, A. (1965). An Answer to Some Objections to Rational-Emotive Psychotherapy. *Psychotherapy* , 2 (3), 108-111.
- Ellis, A. (1962). *Reason and Emotion in Psychotherapy*. New York: L. Stuart.
- Ellis, A. (1993). Reflections on Rational-Emotive Therapy. *Journal of Consulting and Clinical Psychology* , 61 (2), 199-201.
- Ellis, A. (1996). The Humanism of Rational Emotive Behavior Therapy and Other Cognitive Behavior Therapies. *Journal of Humanistic Education and Development* , 35, 69-88.
- Ellis, A., & Dryden, W. (1997). *The practice of rational emotive behavior therapy*. New York: Springer Publishing Company .

- Erdoğan, T. (2008). Nancy Chodorow'un Düşüncesinde Toplumsal Cinsiyet Organizasyonunun Merkezi unsuru Olarak Annelik . *Aile ve Toplum* , 4 (14), 73-82.
- Erikson, E. H. (1968). *Identity: Youth and Crisis* (Cilt 1). New York: New York, W. W. Norton.
- Erok, M. (2013). *İlişkilere İlişkin Bilişsel Çarpıtmalar, İlişkiye Dair İnançlar, Kişilerarası Öfke, Kişilerarası İlişkiler, Problem Çözme ve Evlilik Çatışması*. Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi, İstanbul.
- Feeney, J. A. (2002). Attachment, Marital Interaction and Relationship Satisfaction: A Diary Study. *Personal Relationships* , 9, 39-55.
- Feldman, S. S., & Gowen, L. K. (1998). Conflict Negotiation Tactics in Romantic Relationships in High School Students. *Journal of Youth and Adolescence* , 27 (6), 691-717.
- Ferber, M. A., & Young, L. (1997). Student Attitudes Toward Roles of Women and Men: Is the Egalitarian Household Imminent? *Feminist Economics* , 3 (1), 65-83 .
- Froggatt, W. (2005). *A Brief Introduction To Rational Emotive Behaviour Therapy* . Hastings.
- Furman, W., & Buhrmester , D. (1992). Age and Sex Differences in Perceptions of Networks of Personal Relationships. *Child Development* , 63 (1), 103-115.
- Furman, W., & Shaffer, L. (2003). "The Role Of Romantic Relationships In Adolescent Development". P. Florsheim (Ed.) içinde, *Adolescent Romantic Relations and Sexual Behavior: Theory, Research and Practical Implications*. (s. 3-22). Denver: Lawrence Erlbaum Associates Publishers.
- Günay, S. (2007). *Evlilik Çatışması, Nedensellik-Sorumluluk Yüklemeleri, Eşlerin Evlilik İlişkisinden Sağladıkları Genel Doyuma İlişkin Görüşleri ve Evliliğe İlişkin Değerlendirmeler Arasındaki İlişkiler*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Güven, N., & Sevim, S. A. (2007). İlişkilerle İlgili Bilişsel Çarpıtmalar ve Algılanan Problem Çözme Becerilerinin Evlilik Doyumunu Yordama Gücü. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi* , 3 (28), 49-61.

- Ganong, L. H., & Coleman, M. (1992). Gender Differences in Expectations of Self and Future Partner. *Journal of Family Issues* , 13 (1), 55-64.
- Gill, D. S., Christensen, A., & Fincham, F. D. (1999). Predicting marital satisfaction from behavior: Do all roads really lead to Rome? *Personal Relationships* , 6, 369-387.
- Gizir, C. A. (2012). İlişki İnançları Ölçeği'nin Uyarlanması: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmaları . *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* , 8 (2), 35-45.
- Hamamcı, Z. (2005). Disfunctional Relationship Beliefs in Marital Satisfaction and Adjustments. *Social Behaviour and Personality* , 33 (4), 313-328.
- Hammond, M. D., & Overall, N. C. (2013). When relationships do not live up to benevolent ideals: Women's benevolent sexism and sensitivity to relationship problems . *European Journal of Social Psychology* , 43, 212-223 .
- Hammond, M. D., & Sibley, C. G. (2011). Why are Benevolent Sexists Happier? *Sex Roles* , 65, 332-343 .
- Hawkins, J. L. (1968). Associations Between Companionship, Hostility, and Marital Satisfaction . *Journal of Marriage and the Family* , 11 (1), 647-650.
- Helgeson, V. S. (2012). *The Psychology of Gender*. New Jersey: Pearson Education .
- Hendrick, C., & Hendrick, S. S. (1989). Research on Love: Does It Measure Up? . *Journal of Personality and Social Psychology* , 56 (5), 784-794.
- Hendrick, S. S. (1988). A Generic Measure of Relationship Satisfaction . *National Council on Family Relations* , 50 (1), 93-98.
- Hendrick, S. S., & Hendrick, C. (1995). Gender Differences and Similarities in Sex and Love . *Personal Relationships* , 2, 55-65.
- Hendrick, S. S., Hendrick, C., & Adler, N. L. (1988). Romantic Relationships: Love, Satisfaction, and Staying Together . *Journal of Personality and Social Psychology* , 54 (6), 980-988.
- Hovardaoğlu, S. (1996). Sosyal Mübadele: Evlilikle İlgili Değerlendirmelere Etkisi. *Türk Psikoloji Dergisi* , 11 (36), 12-24.
- İmamoğlu, E. O., Günaydın, G., & Selçuk, E. (2011). Özgün Benliğin Yordayıcıları Olarak Kendileşme ve İlişkililik: Cinsiyetin ve Kültürel Yönelimlerin Ötesinde. *Türk Psikoloji Dergisi* , 26 (67), 27-43.

İmamoğlu, S. (2008). *Genç Yetişkinlikte Kişilerarası İlişkilerin Cinsiyet, Cinsiyet Rollerini ve Yalnızlık Algısı Açısından İncelenmesi*. Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.

Jackson, J. B., Miller, R. B., Oka, M., & Henry, R. G. (2014). Gender Differences in Marital Satisfaction: A Meta-analysis . *Journal of Marriage and Family* , 76, 105-129.

Kısa, S., Zeyneloğlu, S., Yılmaz, D., & Verim, E. (2013). Evlilik Hazırlığı Yapan Çiftlerin Cinsellikle İlgili Bilgi ve İnanışları. *TAF Preventive Medicine Bulletin* , 12 (3), 297-306 .

Kalkan, M., Hamamcı, Z., & Yalçın, İ. (2012). *Evlilik Öncesi Psikolojik Danışma*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Karabulutlu, Ö., & Kılıç, M. (2011). Üniversite Öğrencilerinin Cinsel Sağlık ve Üreme Sağlığı Hakkındaki Bilgi Düzeylerinin Belirlenmesi. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi* , 4 (2), 39-45.

Kaya, F., & Genç, A. (2007). Eğitim Fakültesi Birinci Sınıf Öğrencilerinin Cinsel Yaşamlarına İlişkin Yaklaşımlarının Belirlenmesi. *TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni* , 6 (6), 441-448.

Kaya, Ş. & Uysal, V. (2015). Günümüzde Dindarlık ve Toplumsal Cinsiyet Algıları. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8 (36), 646-662.

Knee, C. R., Patrick, H., & Lonsbary, C. (2003). Implicit Theories of Relationships: Orientations Toward Evaluation and Cultivation . *Personality and Social Psychology Review* , 7 (1), 41-55.

Kodan, S. (2013). *Evli Bireylerin Evlilik Kalitesi Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumları ve Yaşam Doyumları Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Erzurum.

Koestner, R., & Aube, J. (1995). A Multifactorial Approach to the Study of Gender Characteristic . *Journal of Personality* , 63 (3), 681-710.

Köroğlu, E., & Türkçapar, H. (2013). *Psikoterapi Yöntemleri*. Ankara: HYB Yayıncılık.

- Kulik, L. (1999). Gendered Personality Disposition and Gender Role Attitudes Among Israeli Students. *The Journal of Social Psychology* , 139 (6), 736-747.
- Möller, A. T., & Van der Merwe , J. (1997). Irrational Beliefs, Interpersonal Perception and Marital Adjustment. *Journal of Rational-Emotive & Cognitive-Behavior Therapy* , 15 (4), 269-279.
- Möller, A. T., & Van Zyl, P. D. (1991). Relationship Beliefs, Interpersonal Perception and Marital Adjustment. *Journal of Clinical Psychology* , 28-33.
- Madey, S. F., & Rodgers, L. (2009). The Effect of Attachment and Sternberg's Triangular Theory of Love on Relationship Satisfaction. *Individual Differences Research* , 7 (2), 76-84.
- McCreary , D. R., Newcomb , M. D., & Sadava , S. W. (1998). Dimensions of the Male Gender Role: A Confirmatory Analysis in Men and Women. *Sex Roles* , 39 (1/2), 81-95.
- Murdock, N. L. (2013). *Psikolojik Danışma ve Psikoterapi Kuramları*. (F. Akkoyun, Çev.) Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Myers, D. G., & Diener, E. (1996). The Pursuit Of Happiness. *Scientific American* , 274 (5), 54-56.
- Neyer, F. J., & Voigt, D. (2004). Personality and Social Network Effects on Romantic Relationships: A Dyadic Approach. *European Journal of Personality* , 18, 279-299.
- Pınar, G., Doğan, N., Ökdem, Ş., Algier, L., & Öksüz, E. (2009). Özel Bir Üniversitede Okuyan Öğrencilerin Cinsel Sağlıkla İlgili Bilgi Tutum ve Davranışları. *Tıp Araştırmaları Dergisi* , 7 (2), 105-113.
- Pursell , S., Banikiotes , P. G., & Sebastian , R. J. (1981). Androgyny and the Perception of Marital Roles. *Sex Roles* , 7 (2).
- Reed, J. S., & Dubow, E. F. (1997). Cognitive and Behavioral Predictors of Communication in Clinic-Referred and Non-Clinical Mother-Adolescent Dyads. *Journal of Marriage and the Family* , 59, 91-102.
- Rusbult, C. E. (1983). A Longitudinal Test of the Investment Model: The Development (and Deterioration) of Satisfaction and Commitment in Heterosexual Involvements. *Journal of Personality and Social Psychology* , 45 (1), 101-117.

Rusbult, C. E. (1980). Commitment and Satisfaction in Romantic Associations: A Test of the investment Model. *Journal of Experimental Social Psychology* , 16, 172-186.

Sığırcı, A. (2010). *Evli Bireylerde Bağlanma Biçimleri ve Evliliğe Dair İnançların Evlilik Doyumu ile İlişisinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi, Malatya.

Sabatelli, R. M. (1988). Exploring Relationship Satisfaction: A Social Exchange Perspective on the Interdependence between Theory, Research, and Practice. *National Council on Family Relations* , 37 (2), 217-222.

Sakallı, N., & Curun, F. (2001). Romantik İlişkilerle İlgili Kalıpyargılara Karşı Tutumlar. *Psikoloji Çalışmaları Dergisi* , 22, 31-45.

Sanford, K. (2006). Communication During Marital Conflict: When Couples Alter Their Appraisal, They Change Their Behavior . *Journal of Family Psychology* , 20 (2), 256-265.

Sarı, T. (2008). *Üniversite Öğrencilerinde Romantik İlişkilerle İlgili Akılcı Olmayan İnançlar, Bağlanma Boyutları ve İlişki Doyumu Arasındaki İlişkiler*. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Sarı, T., & Korkut Owen, F. (2015). Romantik İlişkilerde Akılcı Olmayan İnançlar Ölçeği'nin geliştirilmesi. *International Journal of Human Sciences* , 12 (1), 255-273 .

Saraç, A. (2013). *Üniversite Öğrencilerinin Romantik İlişki Doyumunu Yordamada Akılcı Olmayan İnançlar ve Evlilik Öncesi İlişki Algılarının Rolü*. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana.

Saraç, A., Hamamcı, Z., & Güçray, S. (2015). Üniversite Öğrencilerinin Romantik İlişki Doyumunu Yordaması . *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi* , 5 (43), 69-81.

Schwarzwald , J., Koslowsky , M., & Izhak-Nir , E. (2008). Gender Role Ideology as a Moderator of the Relationship between Social Power Tactics and Marital Satisfaction. *Sex Roles* , 59, 657–669.

Seçgin , F., & Tural, A. (2011). Sınıf Öğretmenliği Bölümü Öğretmen Adaylarının Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumları. *e-Journal of New World Sciences Academy* , 6 (4).

- Stanik , C. E., & Bryant , C. M. (2012). Marital Quality of Newlywed African American Couples: Implications of Egalitarian Gender Role Dynamics. *Sex Roles* , 66, 256–267 .
- Sternberg, R. J. (1986). A Triangular Theory of Love. *Psychological Review* , 93 (2), 119-135.
- Surinya, T. (1997). *Gender Role Attitudes Among Thai College Students : Traditional or Egalitarian?* Yüksek Lisans Tezi, Oregon State University, Oregon.
- Türkçapar, H. (2012). *Bilişsel Terapi*. Ankara: HYB Yayıncılık.
- Thibaut, J. W., & Kelley, H. H. (1961). *The Social Psychology of Groups* (Cilt 2). New York: John Wiley&Sons.
- Tuğrul, B., & Artan, İ. (2001). Çocukların Cinsel Eğitimi ile İlgili Anne Görüşlerinin İncelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* , 20, 141-149.
- Uebelacker , L. A., & Whisman , M. A. (2005). Relationship Beliefs, Attributions, and Partner Behaviors Among Depressed Married Women. *Cognitive Therapy and Research* , 29 (2), 143-154.
- Uğur, E. (2013). *Lise Öğrencilerinin Kişilerarası İlişkilerle İlgili Bilişsel Çarpıtmaları ve Saldırganlık Tepkileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi, Gaziantep.
- Vefikuluçay Yılmaz, D., Zeyneloğlu, S., Kocaöz, S., Kısa, S., Taşkın, L., & Eroğlu, K. (2009). Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Görüşleri . *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi* , 6 (1).
- Wehren, A., & De Lisi, R. (1983). The Development of Gender Understanding: Judgments and Explanations. *Child Development* , 54, 568-1578 .
- West, C., & Zimmerman, D. H. (1987). Doing Gender. *Gender and Society* , 1 (2), 125-151.
- Whisman, M. A., & Friedman, M. A. (1998). Interpersonal Problem Behaviors Associated with Dysfunctional Attitudes . *Cognitive Therapy and Research* , 22 (2).
- Winstead, B. A., & Derlega, V. J. (1993). Gender and Close Relationships: An Introduction . *Journal of Social Issues* , 49 (3), 1-9.

- Yalçın, İ. (2010). *İlişki Geliştirme Programının Üniversite Öğrencilerinin İlişki Doyum Düzeylerine Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Yıldız, M. (2012). *Öğretmen Adaylarının Benlik Saygısı ve Kişilik Özelliklerinin Sahip Oldukları Değerler Açısından İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Konya.
- Yıldız, Y. (2012). *İlişkiye İlişkin İnançların Evlilik Uyumunu Yordaması*. Yüksek Lisans Tezi, Muğla Sıtkı Koçan Üniversitesi, Muğla.
- Yurtal, F. D. (1999). *Üniversite Öğrencilerinin Akılcı Olmayan İnançlarının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Yüksel, Ö., & Dağ, İ. (2014). Kadınlarda Evlilik Uyumu ve Psikolojik Belirtiler Arasındaki İlişki: Stresle Baş Etme Biçimleri ve Toplumsal Cinsiyet Rolü Tutumlarının Aracı Rollerini. *Türk Psikiyatri Dergisi* , 26 (3), 181-187.
- Zeyneloğlu, S. (2008). *Ankara'da Hemşirelik Eğitimi Gören Üniversite Öğrencilerinin Yoplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumları*. Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Zeyneloğlu, S., & Terzioğlu, F. (2011). Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeğinin Geliştirilmesi ve Psikometrik Özellikleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* , 40, 409-420 .

EKLER

EK 1. KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Kişisel Bilgi Formu

1. Yaşınız:
2. Cinsiyetiniz: ( ) Kadın ( ) Erkek
3. Üniversite:
4. Fakülte:
5. Bölüm:
6. Sınıf:
7. Annenizin eğitim düzeyi:
( ) İlkokul mezunu
( ) Ortaokul / lise mezunu
( ) Üniversite mezunu ve üzeri
8. Babanızın eğitim düzeyi:
( ) İlkokul mezunu
( ) Ortaokul / lise mezunu
( ) Üniversite mezunu ve üzeri
9. Hayatınızın büyük çoğunluğunu geçirdiğiniz yer:
( ) Köy / Kasaba / İlçe
( ) Şehir
( ) Büyük şehir
11. Ailenizin gelir düzeyi:
( ) Alt gelir düzeyi
( ) Orta gelir düzeyi
( ) Üst gelir düzeyi
10. Şu anki romantik ilişki durumunuz için aşağıdakilerden hangisi uygundur?
( ) Flört
( ) Sözlü / Nişanlı / Evli
11. Romantik ilişkiniz ne kadar zamandır devam etmektedir?
..... Yıl ..... Ay

EK 2. TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİ TUTUM ÖLÇEĞİ

TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİ TUTUM ÖLÇEĞİ

Aşağıda **toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlara** yönelik ifadeler yer almaktadır. Bu cümlelerden hiçbirisinin doğru ya da yanlış cevabı yoktur. Her cümle ile ilgili görüş, kişiden kişiye değişebilir. Bunun için vereceğiniz cevaplar sizin kendi görüşünüzü yansıtmalıdır. Her cümle ile ilgili görüşünüzü belirtirken, önce cümleyi dikkatlice okuyunuz sonra, cümlede belirtilen düşüncenin, sizin düşünce ve duygularınıza ne derecede uygun olduğuna karar veriniz.

Cümlelerin karşısındaki yerlere aşağıdaki örneğe uygun olarak çarpı (X) koyarak işaretleyiniz. Bir cümleyi okuduktan sonra aklınıza ilk geleni işaretleyiniz ve **lütfen bütün cümleleri işaretlemeyi unutmayınız.**

Örnek maddeler:

Tutum İfadeleri	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1. Kızlar, ekonomik bağımsızlıklarını kazandıklarında ailelerinden ayrı yaşayabilmelidir.					
2. Erkeğin evde her dediği yapılmalıdır.					
3. Kadının yapacağı meslekler ile erkeğin yapacağı meslekler ayrı olmalıdır.					
4. Evlilikte çocuk sahibi olma kararını eşler birlikte vermelidir.					
6. Kadının erkek çocuk doğurması onun değerini artırır.					
8. Ailede ev işleri, eşler arasında eşit paylaşılmalıdır.					
9. Kadının yaşamıyla ilgili kararları kocası vermelidir.					
11. Bir genç kız, evlenene kadar babasının sözünü dinlemelidir.					
12. Ailenin maddi olanaklarından kız ve erkek çocuk eşit yararlanmalıdır.					
13. Çalışma yaşamında kadınlara ve erkeklere eşit ücret ödenmelidir.					
15. Kadının çocuğu olmuyorsa erkek tekrar evlenmelidir.					
38. Evlilikte erkeğin yaşı kadından büyük olmalıdır.					

EK 3. ROMANTİK İLİŞKİLERDE AKILCI OLMAYAN İNANÇLAR ÖLÇEĞİ

ROMANTİK İLİŞKİLERDE İNANÇLAR ENVANTERİ

Aşağıda romantik ilişkilerle ilgili inançları içeren ifadeler bulunmaktadır.
Lütfen bu ifadelere ne derecede katıldığınızı ilgili kutucuğu işaretleyerek belirtiniz.

- Hiç katılmıyorum (1)
Katılmıyorum (2)
Kararsızım (3)
Katılıyorum (4)
Tamamen katılıyorum (5)

Örnek maddeler:

	Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1. Birlikte olduğum kişi benimkilerden farklı düşünceler taşır ve bunu rahatlıkla ifade ederse bu hoşuma gider.	1	2	3	4	5
2. Çiftler arasındaki en önemli sorunlardan biri kadın ve erkeğin farklı duygusal ihtiyaçlara sahip olmasıdır.	1	2	3	4	5
3. Birlikte olduğum kişiyi görür görmez heyecanlanmazsam bu ona karşı derin duygular beslemediğim anlamına gelir.	1	2	3	4	5
4. Birlikte olduğum kişi her sosyal faaliyete benimle katılmayı istemeli.	1	2	3	4	5
5. Birlikte olduğum kişinin karşı cinsten sosyal arkadaşları olması benimle mutlu olmadığı gösterir.	1	2	3	4	5
6. Birlikte olduğum kişi benimle beraberken her zaman kendini mutlu hissetmeli.	1	2	3	4	5
7. Birlikte olduğum kişi bana gittiği yerler ve yaptıkları hakkında ben ona sormadan bilgi vermesini beklerim.	1	2	3	4	5
8. Birlikte olduğum kişi benim istediğim bir şeyi kendisi istemese bile beni mutlu etmek için yapmasını beklerim.	1	2	3	4	5
9. Birlikte olduğum kişi ben her istediğimde/ihtiyaç duyduğumda benim yanımda olabilmeli.	1	2	3	4	5
10. Birlikte olduğum kişi benimle maddi ve manevi her şeyini paylaşmalı.	1	2	3	4	5

EK 4. İLİŞKİ DOYUMU ÖLÇEĞİ

İLİŞKİ DOYUMU ÖLÇEĞİ

Aşağıda romantik ilişkilerden sağlanan doyuma ilişkin ifadeler bulunmaktadır. Her bir maddenin ilişkilerinizdeki duygu ve düşüncelerinizi ne oranda yansıttığını karşılardaki 7 aralıklı ölçek üzerinde, ilgili rakam üzerine çarpı (X) koyarak belirtiniz.

	Hiç karşılamıyor						Çok iyi karşılıyor
1) Sevgiliniz ihtiyaçlarınızı ne kadar iyi karşılıyor?	1	2	3	4	5	6	7
	Hiç memnun değilim						Çok memnunum
2) Genel olarak ilişkinizden ne kadar memnunsunuz?	1	2	3	4	5	6	7
	Çok daha kötü						Çok daha iyi
3) Diğerleriyle karşılaştırıldığında ilişkiniz ne kadar iyi?	1	2	3	4	5	6	7
	Hiç bir zaman						Her zaman
4) Ne sıklıkla ilişkinize hiç başlamamış olmayı istiyorsunuz?	1	2	3	4	5	6	7
	Hiç karşılamıyor						Tamamen karşılıyor
5) İlişkiniz ne dereceye kadar sizin başlangıçtaki beklentilerinizi karşılıyor?	1	2	3	4	5	6	7
	Hiç sevmiyorum						Çok seviyorum
6) Sevgilinizi ne kadar seviyorsunuz?	1	2	3	4	5	6	7
	Hiç yok						Çok var
7) İlişkinizde ne kadar problem var?	1	2	3	4	5	6	7